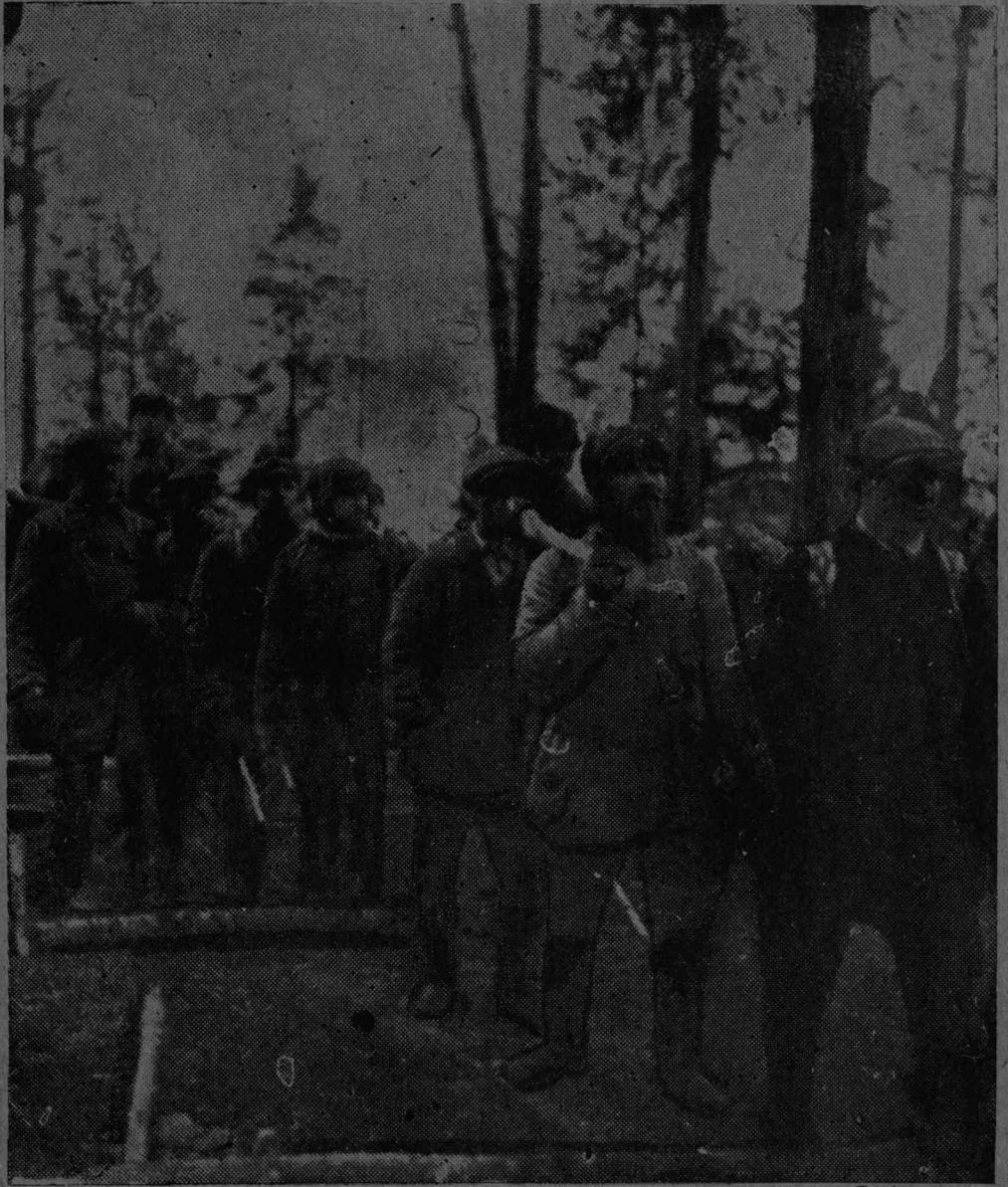

~~АХ 129-1~~
5

Гагшорса „КЫА“ колхозлõн (Вічін рајон) звучнõј бригада петõ вõрõ

ВІДУК

19-20

ХААРЖИК

П Р О Л Е Т А Р С К Ö J
Л Ы Б Е Р А Т У Р А Ж У Р Н А Л
П Е Т Ö Б Ы Д Т Ö Л Ы С Ы Н К Ы К Ы Г
Лездны ВКП(б) ОК лон Култпроп, КАПП
Редакциялөн адрес: Сыктыгар, Советскöй ул., 24

ЖУРИНАЛЫГ

ИЗЖУР ИВАН—Звучыкјас	1
ИЗЖУР ИВАН—Вөрө	2
ЛКАЧЕВ М.—Көр потө кор	5
ЖОГОР СЕМÖ — Бригадыр гөрд партизаны	7
ПЕДЪ ГЕНЪ—Сиктса асыв	8
ВАНЪ МОДЪ—Качтылан војас	17
ИЗЖУР ИВАН — Александр Жаров	21
ДОРОНЪН П.—Вотчина јуклөм	22

№ 19-20

Октяб 1-31

1931 - öd во

ТЫШКАСНЫ ВЫЛ ВЕРМÖМЈАС ВÖСНА

Тыри 14 во Октабрса революциялы. 14 во тыриг кежлө Совет сојуз доктис гырыс вермөмјасөн социалистическөй строителство быд фронт вылын.

Робочөй класс, коммунист партия вескөдлөмулын успешнөја ештөдө социалистическөй экономикалы чорыд фундамент. Тажө став вермөмыс лои кулак вылө став фронт паста наступатөмөн, быд өикаса оппортунистјаскөд немжалиттөг тышкасөмөн, став ужалыс массавылыс творческөй энтузиазмсө кыпөдөмөн, социалистическөй уж формајас быд участко, быд ужө сүјөмөн.

Успехјас, вермөмјас гырысөс, вөвлытөмөс. Но тајө успехјас вылө ми сувтны өгөј вермө. Тажө успехјас под вылын мијан колө перыны нөшта гырысжык вермөмјас. Мијан возын сулалө мөгөн пјавилетка решајущөй којмөд волыс программасө тыртны, дај содтөдөн, быд отрасль куза, быд участокын. Сы серви и пролетарскөй коми гижыөјас воцө сувтө мөгөн организујтны щөщ, лоны пырнудысөн массасө организујтөмын, мед перыны тајө вермөмсө, содтөдөн программа тыртөмсө.

Печав коллективнөй агитатор, пропагандист и организатор. Художествоа гижөдлөн јона ыжыд выныс, јөз вылө влјаньнөыс, мед кыпөдны творческөй энтузиазмсө ужалыс јөзлыс, мед организујтны вермөм. Художественнөй очерк, кывбур, вист и мукөд өикас художествоа гижөд мед вөли вескөдөма тајө уж вылө.

Мыј мед важнөй мөгыс өнија кадө сулалө художествоа литература возын? Мед важнөй мөг—петкөддыны социализм строитыс ударник-большевикөс.

Ем-ө мијан коми художествоа литературын ташөм тип ударник—большевиклөн, кодлыс бы бостисны примерсө со сурс ужалыс морт, сөлөмсанныс көсјисны лоны сешөмөн, кодлөн олөмыс, ужыс, мөвпјасыс ышөдөисны-бы ужалыс јөзөс ударнөја, большевикјас моз тышкасны промпинплан тыртөм вөсна, вөрлезан программа олөмө пөртөм вөсна, социализм строитан өдјас өдзөдөм вөсна, сылөн партия генералнөй виъ вөсна тышыс велөдөис-бы со сурс мортөс сизжө чорыда, немжалиттөма тышкасны партия генералнөй виъ вөсна?

Ташөм тип ударник—большевиклөн мијан пролетарскөй коми художествоа гижөдын абу-на. Мијан мөг ташөм типсө чужтыны, быдтыны, петкөдны јөз сін воцө. Тажө мөгыс өнија кад кежлө мед главнөй, медколана, медыжыд.

Тажө мөгсө олөмө пөртөмөн ми өдзөдам социалистическөй экономикалы подув ештөдөм, өдзөдам социализм течан өдјас, мед Октабрса революциялы 15 во тыран лун кежлө перыны нөшта гырыс, вөвлытөм, мирас адывтөм вермөмјас социализм строитөмын.

Вөрлезан фронтвывса ударник-большевикөс петкөдлөм өдзөдас пјавилетка завершајтан волыс программа тыртөм.

Ташөм мөг сулалө КАПП возын, КАПП-са шленјас возын, литература-ударникјас возын, став пролетарско-колхознөй гижыөјас возын.

Тажө мөгсө олөмө пөртөм бырөдас пролетарскөй коми художествоа гижөдлыс бөрө колтчөмсө, социализм строитан өдјасыс бөрын кысөмсө.

ЗВУЧНИКЪС

Звучникъс!

Чужоны вьл жöz—социалистическөй кадса жöz. Уж вьлө, кыз медколантор вьлө, медвылыстор вьлө, кызгэ гаж вьлө вьздөдмөн мижан геројас—большевик өдјасөн пјавілетка тыртыяс—чужтöны социализм дыраа жözлыс медтөдчана элементјассө. Абу сөкыд, ковтөм, гөрб песан уж, а „дело чести, дело славы, дело доблести и геройства“.

Овмөсын да олөмын революция вөчөны революция щөщ і морт пыщкын. Öд

„В месте с реконструкцией
мира

Идет реконструкция чувств“—
кыз шуліс пролетарскөй поет
Безыменскіј Партия XVI-öd сјезд
вылын.

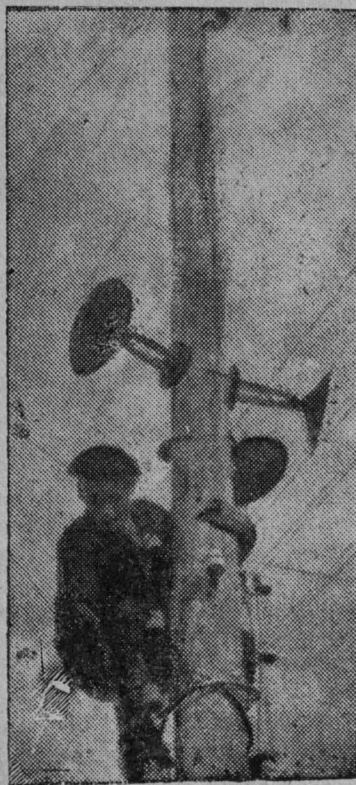
СССР пыріс социализм кадө. Коммунист партия вескөдлөмөн да пролетариат журнөдөмөн социализм стрөйтөмын лоины вөвлытөм гырыс успехјас. Пјавілетка, кодөс ставмувывса буржуазія лыддөс олөмө пөртны позтөмторјөн, лоі ставмувывса пролетариатлөн капіталкөд тышкасны знамјаөн. Пјавілетка рөшајушщөй којмөд воын помавсө СССР-ын социалистическөй экономикалы фундамент пунктөм. Пјавілетка лоі пөртөма нөл воін, а медколана отраслјасын і регыд-жылөн. Колхозјасө СССР-ын пырісны жын крөстана овмөссыс унжык-нын. Кыпалө ужалыс жözлөн култура. Страна пыщкын муно капітализмлыс вужјассө нещкөм, Страна пыщса классөвөй врајас мыјвермөмјасыныс сопровивлајтчөны. Ставмувывса капітал лөсөдчө пөдгыны пролетариатлыс диктатурасө. Классөвөй тыш јона јос-мис. Пјавілетка венө классөвөй врајасө, буржуазнөй да мелкобуржуазнөй предрассудкајас ужалыс жöz пөвсын. Сы вөсна пјавілеткалөн быд победа вежө ужалыю јозалыс

пыщкөссө. Классөвөй врајас нөшта лөкмөны, а ужалыс жöz вочасөн пыр шыбытöны ассыныс олөм важ ногөн гөгөрвоөмсө.

Ударничество да ordјысөм талөн петасјас. Ударникъс—олөм вьл ногөн, социализм кадса морт ногөн, гөгөрвоөс жöz.

Војвыв крај кујим воін тыртис пјавілеткалыс вөрлезан план. Вөрлезөм—сјө-жө кулакјаскөд тыш, да важ предрассудкајаскөд тыш. Комыин нөшта кулакјасөн дорјан националнөй ограниченносткөд тыш. Вөрлезөм мижан—социалистическөй Вьл Војвыв стрөитан знамја, сјө знамјасө ми чорыда кутам, чорыда тышкасам сы вөсна.

Сіктјасө — радио.

Сјө тышыс Војвылын чужтис ассыс геројасөс: вөрлезыс-ударникъсөс—звучникъсөс.

1000 кубометр!

Со коді звучникъслөн знамја.

Абу сурс радыс, а сјөн, мыј быд сурс кубометр вөчөм вөр содтө социализм стрөитан өд, быд сурс кубометр вөр—кулакјас вьлө наступайтөмөн да важ мөвпјаскөд тышкасөмөн перјан вөр.

„Мижан вьн содө,
Щөщ содө кер і шпал.

Ударникъс

Ужыс оз повны,

Медвозын петөны“—

гіжө комсомолеч-ударник.

Звучникъс!

Тажө кывјыс петис Сыктыв вожын да пондөс-нын паокавны Коми област пасталаө. Кармановјас да Јершовјас дорө содөсны Гавріл Иванјас да уна мукөд. Звучнөй бригадајас Палазъаын, Межадорын, Чуколөмын, Гриваын, Волсаын, Појолын, Којгортын, Важкуаын, Сөзын, Озолын, Ужјаын, Керөсын, Гереговын, Мылдінын. Ставыс 37 бригада, 400 морт саяс. Тажө мынданас. А качествонас—10-15 кубометрөн лун морт вьлө.

Колөм во—4-5 морт.

Таво—400 морт саяс!

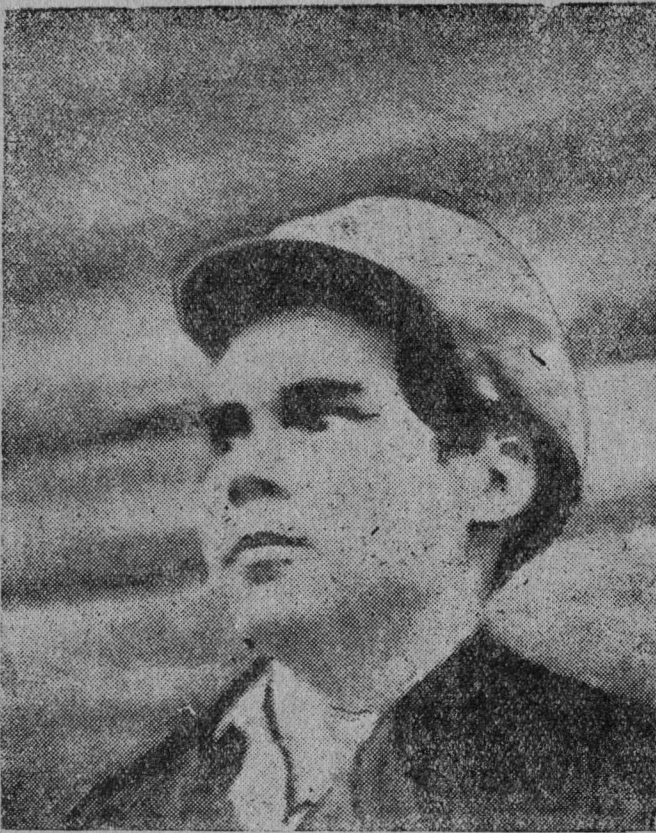
Со көні темаыс пролетарскөй Коми гіжысјаслы. Со мыјөн колө төдмөдны Коми Областувса став рабочөјјасөс да вөрлезыюјасөс.

Вежө олөм—вежө морт.

Чужоны вьл жöz—социализм кадса жöz. Сещөм жözыс Коми областын—вөрлезыс-ударник-звучникъс.

Најө јылыс гіжөмөн пролетарскөй Коми литературалы колө тышкасны социалистическөй жöz вөсна.

Ізјур Іван.

Колегов жорт нима звучној бригадаын (Палагча) бригадир
ГАВРИЛ ИВАН ПОДОРОВ.

В ö р ö!

Віет Ізјур Иванлөн

Октябр төлысса вој. Пемыд. Төла. Көзыда буситө. Гырыс пу-
јас костын нөшта-нын шуштөм. Нөкөн сөссө некөд абу. Прокө
војмис. Ҷик өтнас. Воис-нын асланыс
керасөн инөз, а гөгөр-на мыјкө
ставыс төдтөм. Рөмыдјасөн көт і
татчө воыываис, зурс пемыдөн ез-
на. Кокулын керјас, чуркајас, не-
быд нш, Кылө пылсјалө ва. Пујас
оз тыдавын. Понолјас ва лапјас-
наныс мыскөны Прокөлыс чужөм-
сө, паскөмсө. Суныспомөз көтасис.
Көк гартчө керјасө, чуркајасө,
мышымылас сөкыдн ізјөн өшјис ноп,
а бі ез-на југынтаы.

Кылө Кащис увтыштис. сөрт-
нын матын.

Регыд зјрдыштис і бі.

Гөд вој. Көзыд зер. Војтөв.
Кыз пожөмјаслөн да козјаслөн
шувгөм. I... бі чір. Быдсөн вочков
гыроаммис. Ез-нын ескө Прокө
өтчид ташөминад воыи вөраліг-
јасөн, да өні со мыјкө торја нөм-
коф лоі. Быгтө нөтчид адыывлы-
төмтор кыскө быс. Гашкө і сөлө-
мыс бі југөрсө корсө-да.

Кылө увтыштис мөд пон, ерму-
ні, сөссө кутис кывыны кык понлөн
ныксом. Төдса кык понлөн ады-
өігөн ныксом.

Гөд өвөнаби сувтис керка.
Өшінөд-кө бі југөр оз пет, он-і
төд, мыј тани керка, јөз оланін.
Вөссис өзөс.

Бі југөрјас өзөс тырөн ускөд-
чисны пемыдө, көтасөм вөрө да
крукасисны пожөмјасө, козјасө,
понолјасө. Лыслапјас вылын өша-
лыс ваболјас пөрины зарнө.

Өзөс шөрө сувтис мөрт. Улыс
дөрөм-гача, шапкатөм, вөнтөм,
узыс јурејјаса.

Прокө төдис Матвејөс.

— Көд сен? — кылө јуалис
Матвеј.

„Пөвзөдны-кө—а?“— мөвпыштис
Прокө.

— Көд сени?— мөдыс јуалис.—
Бускө!

Бөжсө чиклөдлігырји котөртис
Бускө да кутис гартчыны вужөр
бердө. Бөреаныс лөктис Прокөлөн
Кащис, јурсө чіткымтөмөн кутис
виçөдны вужөр вылө. Відчысө,
өз-ө щөщ сјјөс чукөстны.

— Кащис! Прокө те?

— Ме!— шыасис Прокө өзөс
дорас-нын. Матвеј быдсөн дрөгму-
ні. Ез видчыс ташөм матысаы
шыасөмтө.

Садысисны узысјас.

Кушөм лөсыд зер улыс, көзыд
зер улыс. пемыдыс пырны југыд
да шоныд инө. Лөсыд ва паскөм
вежны шоныд, кос паскөм вылө.
да нөшта куз чігарка пестыны да
пукөвыны пөс пач бердө. Көкјасыд,
кіјасыд, пельпомјасыд руçалөны,
пыщкад кутас чукөрмыны кушөм-
кө аслыс сикас лөсыд, көдөс
мөвпнад ас вылө нөтчид он вермы
вајөдлыны, шоналөм бөрад бөр
пышјө. Колө сөмын кафтылантор,
көдөс вылыс кутан видчысны, мед
өскө сөщөмыс мөдыс лөлө.

Садысјас пукөалисны, гартис-
ны-жө чігаркајас, мыјкө кутисны
видчысны Прокөлыс.

Прокө нарөшнө дыр кутис нөж-
масны. дыр мыјкө корөысис ноп
пыщөыс. Бөр лантис.

Виçөдысјас голасө нөжөдлісны.
Прокө лантөм бөрын сөкыджыка
пукөисны. Ышловысисны.

Медвоз шыасис Матвеј:

— Сөрмөмыд тај...

Төдө ачыс—прөста Прокө оз
сормы, омөл-ми, бур-ми—зјк мыј-
кө ем.

даскык өін ускөдчисны Прокө
вылө, посні чөладјаслөн мөз ко-
ранафө.

— Сормі-тај,—шуіс Прокө мнөм вiставтөма.

Нон мешөксө кыскис пыза дорө, пукоіс.

даскык сін бара вөтчiсны Прокө бөроа.

А сiјө нөжөнiк раіс мешөксө, кыскис југјалыс был гудөк.

— Гудөк!—петіс Педөлөн.

Котөртiс пызан дорө, вақом сiнјасөн кутіс вiзөдны гудөк вилө. Окота вiдлыны, а оз лыет корөмөн корны.

— Кыс-нө?

— Комілесыс. Преміја тај сетөмаөс.

— Мыыс? Вајлы вiзөдлам...

— Вөрө воқ петөмыс. Бригада вилө. Бост.

Скөрміс Маввеј, маткыштiс:

— Сөтанајас! Гудөк ыстөны, а јөзтө оз гөгөрвоны мөдөдны.

даснол лун ужалөны сiзiмөн.

Кайганыс налы шуісны:

— дас лун мысөи мукөд воасны. Тi, кызi сурс кубометр вөчны көсјысысјас, воажык кайө, дас лун мысөи тiјан дорө воас колхозник-јаслөн мөд бригада да морт комын једiноличникјас.

Колі дас лун, дасөвiк, даскык, а јөз век абубөс. Ез во весiг ларокын вузасыс. Сiзiмөн јаг пас-талаыс. Вөр iндөм бөрын прiјом-щiк-на нырсө ез мытчыв.

— Оз убөлітны патчөрнысө еновтны. Быд во вот тази—рөшт во бөрын сөмын вөрө,—мургө Маввеј кымынөд лун-нын.—А вөрыс! Кадыс! Пу небыд, өдјө орө, пiла-чер назөн ныжмө. Онi-и вөрсө вөчны ..

Ыстiсны сiктө Прокөөс.

Прокө петіс уж бөрын-нын да јона сорміс. Муртса гортас пыралыштiс—муніс сiктөсетө.

Сені собраннө. Төдтөм морт вөчө доклад. Пөмалө-нын.

„Век-на соборујтчөны. Мi со кубометрөн морт вилө-нынвөчiм-а—мөвпыштiс.

Јөз мышсајө лаңтiс.

—... I вот медыжыд мөгөн өнi лөб вөрө организованнөја петөм. Кулакјаслыс кывзыны нiнөм,—помавны кутіс докладчiк.

— Аскi—аскомыс быт ставөн колө петны. А медвоzza колхознөј бригадалы вөрө медвоz петөмыс сетам преміја—гудөк.

Кымынөнкө воқ кi кучкышт-лісны.

Став вын верлеқом вилө

Вомынса комсомольскөј бригадалөн мiтiнг, вөрө кайөм јылыс

Пөрөдөнны пу

Производственнөј совешшаннө Пезмөгса „Кыа“ колхозын вөрө петөм јылыс

Прокö локтіс пыван дорö.
Јенежсаң із усөм код-жө сылаң
локтöмыс лоі, некод відчыстө-
гыд.

— Прокö? — јуавны јуралыс
сöмын верміс.

— Прокö-і ем. Кылам собраннö
тјан муно да преннöасны ыс-
тены.

Собраннö вылын Прокöлы
зоннас тыдовтчіс вөрö кајомсаң
өіктлөн кык вежонса олöмыс.

Вөрö петөм луныс лун вештöны.
Мукöдлөн нојјас сөвтöма-нын ве-
жон. Помкаыд тај суралö. Понјөн
оз ков корены. Уж, ештытөм,
тывсаөм бöрын шөјтчөм, а петан
лунас-нын кывсис—вöрын-пö олан-
ыныс-на абу ештöма, төварјас абу
катöдöма.

Кыв бостіс Прокö.

— Тешкод, јортјас. Магазін
вöрын абу-да — вөрö ог кајö.
Важнö-на өіктад магазынд лоі?
Мі со мөд со кубометр вылө пе-
тим, а ті патчөр выладöс-на. Колö
енотны патчөрнын важ моз куј-
лөмтö. Колö енотны важ мода—
төвшöрын вөрö петны. Кадыс мөд,
ужыс мөд дај јöзыс мөд öнi колö.
А оланін јывеыд сөрöны, ставыс
гөтов, вöчысјас мөдлаө-нын муни-
сны. Керкајас тыргөмөс. Вор від-
чыөб.

— Ештö-öд тај, небоос?—горö-
діс кылö кодкө јöз пышсаң.

— Оз зев ешты,—возö кутіс
віставны Прокö.—Ужыд, кодöс
шуöма, оз відчыс. Төвнад ставсö
өтпырјөн он вöч. Чукöра ужлы—
чукöра і јöз ковмас. Міжанлы-ны
март төлысö план колö тыртн-нö

— Лым сывтöзыс-кө ештас-і.
Мартыс-öд абу-на төвпом,—бара-
жө сјö гөлöсыс шыасіс.

— Те, Иван, јона ен муғітчы.
Буржык, уж, ештөм бöрын кост
вöчылыны, ужö кутчістöз дорыс.
Секі вернөжык.

Собраннö ештіс сор

Аскі асывнас муртсла-нйöз төд-
чигөн Прокö мунис Комілес кон-
тораö. Сені пукалöны-нын гоз-
мөдөн вөрлеңны медаөісјас

— Гудöкла воін?

— Гудöкнад-öд гажажык. Он-
он—да і јоктыштан да сылыш-
тан.

— Јөктөмјас тај ескөн¹⁰ ковмас
вунöдны. Во-мөд омөла-нын ад-
зылан јөктөмтö. Уж бöрад еща
јөктан!

— Уж бöрын і јоктыныс-а. Се-
кі еöлөмыд кыпöдöжык. Велавны
колö ужавны і јоктыны.

— Дышöдас-öд. Во гөгөрнад-
кө кымынкө лун гортад волан—
еща јөктан.

— Мыј-нö сецдөм гортыс? Јөк-
тыныд горт оз-на ков. Көнi уж—
сені і гаж. Узыныд-öд војдөр
сöмын-жө вöлі гортад пыравлан.
Лун-лун-жө сөсса вöрын, уж
вылын.

— Век-жө ас патчөр...

— Куш патчөр-кө ескөн нинөм-
на. Патчөр вылад тај кодкө кутыс
буракө ем-а. Адзан, кызі төрыт-
над Мөјсөј Иванныд шыаліс. Сылөн-
нө патчөр-жө?

Бурöщ пыріс Мөјсөј Иван.

— Ме јылыс буракө? Патчөр,
ферт. Мі-öд абу робочөјјас, а кре-
стана. Міжан өмөс ем. Сы гөгөр
колö щöщ зылы. Он еновт сјöс.
Мыј вöсна сөсса дас арөссаң
мырсаң?

— Збыл. дас арөссаң мырсаң
кувтöзыд да төлк абу. Пөс нi
көзыд. Көч көзыдыс, пөлінö,—пыр
ем, сöмын пөсыс оз овлы.

— Зылыжыка вөр-дај. Ме тај...

— Те-тө лант-нын. Төдам те-
нө,—шыасіс Öсип.—Сјö збыл.
Көзыдыс пыр сöмын ем. А вöрад-
öд пөыс оз-жө шед, уж пö
кыңзі.

— Сы помыс-жө шедас-а.
Öнiöз тај важногыд ез-жө шед-а.
Вöрад-нö сөсса кор? Төрыт-öд
аскi шуйд.

— Код кісө лептыліс, мед сiіö
і кајö,—бара шыасіс Иван.

Гортас мунигөн Прокöбө чука-
ліс партјачејкаса секретар.

— Кор кајан?—Јуаліс Прокö-
лыс.

— Талун-на тај мөда-а.

— Вістав Маввејлы, сјö квар-
талас индусö Парторгөн. Ме лун-
мөд мысөі вола-жө.

— Мыј вöсна-нө та дырасö
енö вермө јöзсö мөдöдны.

— Төдан-öд мјанлыс јөзтö.
Важсыс еновтчыны оз вермыны.
Век-на чајтöны, мјанлы-пö медвоз
өмөс, сөсса і вөр, гортса ужјас
ештөм бöрын. Век-на оз гөгөрво-
ны, мыј вөрпомыс і олöмыс
мјан. Сөсса кулақјас муғітчыны
бур јона. Гырыс задаңнöјастö
сетім да нөшта-нын локмісны.
Öдва вөрö мөдöдны вермім вој-
дөрлун. Штрапујавны мукöдсö
кыкыс лоі. Сөсса нөшта колхоз-
нөј бригада зугіс. Налыс кајөм-
нысö лоі свтöдлыны кујім лун
кежлө. Öнi сөсса кајасны.

— А Мөјсөј Иванныс?

— Сјö і ставсö торкіс-а. РіК
мылакө шуöма, сјö-пö абу кулак.
Ог төд кысаң. Көсјісны тај пере-
смотрітны, телефон пыр сорнiтм-
да. Сјөн і пöлзуйтчө öнi.

Горөн-нын Прокö гортсыс петіс.
Сјөн і сорміс.

— Аскі сiкө воасны,—Прокö
вісталөм бöрын шуіс Маввеј.—
Петкөдлам мі сөсса і гаж вö-
рыды.

Аскінас луншөр гөгöрын воісны
медвозја јöз.

Пөдделнөјса тракторнөј базаын куңніча.

KÖP ПОТӨ КОР

Фрагментјас*)

III. ҶОРИҶЕЗ КОМИ МУЛӨН.

Небыт му том корөн потө...
Мортлөн природакөт бој.
Путриктө, пізөтө, петө —
быдмө гігант днепрострој.

Свисток вил заводлөн гөрүлө,
вил көрттүј орөтө му,
дорөд бетонө да көртө
визыва булөтан ју.

Комі му сіз-жө оскалө,
стројкаын пізө гөгөр.
Міјан-ја сөләм сајкалас?
Лезчисас кі?—

Оз некор!

Кывзы-жө, кывзы теө јортөј,
зорөнжык, другө, візөт, —
ақзан, кыз зорамө гортө,
трактор шы—абуні вөт.

Кылат, кыз стројкаыс муно
пельын кыз катчысө зык:
камгө чер шы уна, уна...
Полласө сук цемент быг.

Сылөны черрез,
голгөны керрез —
пукоө рад вылө рад...
Локтіс стрөйтчан кад...

Кер тарөвтчө
гым да гым!..
Сен ізвјаска
пымоа пым.

Молоток
сојө кірпіч,
мөртчө сыө:
гіч да гіч!..

Черыс щупө,
лечыт ныр,
гогыт ветлө
шррр да шррр!..
Јурөз керлөн —
небыт ніщ.
Кер топөтыс:
зіщ да зіщ!..

Лебө кер,
сөтө чер...
Резсө чаг, —
бокө жар!..
Горксө гард, —
камгө, варт!

Шогмө вил керку —
зорізөн потө,
кыз зер бөрын гріб
му пыщкіс петө.

Оз төд шотчисөм
Провлөн бригада,
шуисө строкөз
петны подрјадөн.
Тодксө гард, —
камгө, варт!

Шогмө вил керку —
зорізөн потө,
кыз зер бөрын гріб
му пыщкіс петө

Оз төд шотчичөм
Провлөн бригада,
шуисө строкөз
петны подрјадөн.

— Бут течны строкөз!
Пым сөләмөн ов! —
Ужсө пондөттөн
горөтчис Јак Пров.

Кіез өшөтөмөн
некин оз віз.
Сарөтө шебең,
тангө кірпіч.

Пров кын молот
щупыта калскө:
дас лунөн тыргіс
заданнө мајскөј.

Сылөн бригада
гардөм кісөјјез,
сылөн ударниккөз —
ужын геројјез.

Нылө ме гіжа
пым кыввез енө,
ніја ед талуң
сөләмын вермам...

Југөрөн кісө ас
сыланкыв петө...
Пров сајын ыжыт
талун победа!

Волкыта, паскыта,
кыз пызандөра,

піекөтчө көрттујлан
вил туј шоссе.

Тачкаис бузгісө
көзыт му пөрө...
Стројка зык, выл шыез
кылан, јорт, те?

Візөт-жө, отырыс
туј дорын пізө...
Етатшөм ужсө
ег адывлө век.

Самба кыномыс вон
лебө сөд візөн,
сылөн јөрнөсыс —
гала да песөк.

Візышты — жуковтчө
пемыт вөр потө,
сы пыщті пырөтчө
волкыт тујок.

Јон посөн дорөма
визыв ју, ота —
некытчө оз жөмды
автобус кок.

Візөт-жө сетөн то
лунсө і ојсө
кылбмын песөб
ударнөј арвил.

Уж нылө „слава,
і честь, і геројство“,
ета не сказкі,
не он — ета был!

Кыјсөмас пым ужын
өтлаын јөвыс:
Комі морт сетөн,
тотарін і роч.

Кысөө вон вил тујыс,
кысөө сөд гезөн...
Тачкаез муөн
тарөвтчөны лөз.

Отырыс морөссө
муліс павтыртө,
гарјө канаваез,
көртзырыс тронгө...

Шондіыс вылісан
југөрнас тыртө,
Чужөм ужаліслөн
зардө кыз бронза.

Чожа-ні, чожа ед
лыјас нөв јосөн —
турган автобус
свігнитас јара.

Шыркнитас сіја
дыр відчысан гөбөн,
буксөмөн пырас
вил Кудымкарө.

Локтісө вил луннез
вөррез коласө:
щупыта вежө
Комі му чужөм.

Быјасө вірным,
кыз тулысса асыв!
Төмп содтыны вермам мі,
кужам!

*) Заводітчөмсө візөд 15-16 №-ыс

воблытём кад
 Кин-нө оз эрөмтчы,
 кин-нө не рад?—
 Победаи мијо
 вил луннезлаң петам!
 Ми өмлөсалам
 природа законнез,
 кужам вескөтны
 историја код —
 нырө щуп,
 кин ешө етө оз төд!
 Мијо геројез,
 ми вил мулөн зоннез!
М Ликачов
 Мај—Август, 1931 воө..
 Москва—Ку дымкар

БРИГАДИР ГӨРД ПАРТИЗАНЛЫ

Кор пушкајас лөвтисны скөры,
 Пулемет көзис свиңчыю шер.
 Те медвозын вөтчин враг бөрыю,
 Винтовка друг вөли... Кыз өни чер.

Ен повъывалы... враг теге полис,
 Сіјө өни-на куртчалө пар.
 Тенө медыжыд фронт, бојечөн
 корис,
 Сені сецөм-жө сөкыд да жар.

Важ мозыс қиад винтовка кутан,
 Сөмын вил фронтын, нимыд нин
 вил.
 Кымыныс пуө те чорыда сөтан
 Јонжыка враглөн төрөщитө мыл.

Те бојеч, те командир, те герој,
 Те ударнөј бригадалөн жур.
 Те ужалін лунын і вој
 Ті срок кежлө вөтлинныд пур...

Кервөтлөм бөрын, матыштчө төв,
 Бара косвылө, кад тенө корө..
 Те мед возын бара дсдсалан вөв
 да кервөчны лебыштан вөрө.

Јорт, важмозыд ускөдчы јара,
 Ен пышжыскөд радјасө сувт.
 Классөвөј врагөс те бара
 Лаңтөд, мед сіјө оз увт.

Јогор Семб

Механыңирујтам вөрлежөм

„Компис“ пїлаөн вөрлежис пөрөдө пу.

„Ринко“ (мотормөј) пїлаөн пөрөдөнү пу.

С И К Т С А А С Ы В

Повесть Пед Генлөн*

Көзүд пургаа төв таво кыккө друг пышјіс. Быд асыв лыка нөрыс сајыс петө југыд шонді да лунтыр ворсөдчөм мысөтү пуксө пожома јагө. Канавајасын булкөдчөны шорјас, гураныс гуранө четчалөмөн летчөны јуө. Сундөм шөјөн лөзөддөма паокыд ју, ја морбссө зевтөма; мукөд дырјі нөбасыс аң моз чорыда ружтыштас.

Рытјадор том і пөрыс гузгіоисны вадорө. Јуыс чептөн дорөм багатырөн пессөс. Кыз да рөшкыд јі рашкөдчөс. Ва пыдөсыс моз друг быликтас пывсан ыжда јі пласт, недыр лөзөм бөрын бырскөсә зулкјөн пубыс ваө.

— Вөрзис!.. Вө-өр-зис!

Көмтөм челаф чикласөны кокпөв јыланыс.

Томјөз серамбанөн виндалөны. Сөмын тошка сәфөјас төлаку соркөтөны:

— Таво төлыс козула вөлі, наңјаслы колө вөны.

— Кызі јен шуас... Тулыссө тај ескө вој ыстис-да. Турун јөрманныс көв мынам.

Гуыс вөтлөм ошкөн чепсаөс ју. Вөчын сінмөн сузтөн пластөн вөр-

*) Визөд 17-18 №-рыс.

зис јуыс, сесса чездаліс, дрөбитчөс. Берегө лептис зөң јі гөрајас. Рушкә-рашкә кыптөны мича, жужыд башнајас. Јі дорышјасын пөртмасөмөн ворсөдчөны шонді југөрјас.

Уткін да Зонов пукалөны селсөвет өшиң вылын. Налаы мичаа тыдалө јулөн пессөмыс. Гөрд Олөш руштө кабала вылын, гижө. Чунјасыс оз кывзыны, шыпасјас артмөны кос бокаөс, кадрел јөкөтөны.

— Ак, заторітис. Пыкіс-тај,— ышловзис Уткін.— чајта вөлі, мисаөд ловзөм сөхіја ставсө-нін пазөдлас... Пыкіс-тај.

Зоновлы уөі төдвылас өвитор... Мыј ескө өні шуас Уткін. Од мөјму да таво сещөма-жө јансалөны, кызі, шуам, ар да тулыс.

— Но, мыј, Уткін. Сөхіја јывсыд век-на асногыд мөвпалан?

Уткін пызыртліс плавкөс нырсө.

— Мда-а... Быд мортаөн, так сказат, аслас взглад олөм вылө. Те асногыд мөвпалан, ме ас ногжө. Мда-мда... Со, јуыс мыј вөчө. Вевса-вевса јі пластјасыс кашјаоөны, берегсө кырөны. Заводитлы јусө вужны—згінитан. Мыјла рөскујтны? Мунас јуыс, секі пөжа-лұјста... Кызі-тај рөчөн шуласны:

поспешив, мусөј насмешит. Кытчө термасны... Історіја өтө лунөн оз артмы. Те көсјан кымынкө лунөн сиктсө увлаң јурөн сувтөдны, ставсө мөдарө... А ем-ө сы вылө предпосылкајас. Те вескыда вистав, төваріш Зонов, ем-ө миса условіјө-ыс? То-то-і оно-то.

Уткін быдсөн пөсалис висталөм-сыс. Медсасө-нін сы вөсна, — өвитор висталө, а мөдпөлөс мөвпјас јурас локтөны. Ачыс аскөдыс-жө-і венчө: кывјыс өвитор долө, а көнкө ас пышкәс-жө бергалө—„лөж! Абу те ног“...

Зонов, ју вылө визөдігмоз, вочакыв визис Уткіналы:

— Шуан условіјө абу. Рөскујтөм... Мыјөн-нө мө рөскујтам? Лөһын шуліс: „Пролетаріату нечөго терат, кроме своіс цепеј“.

— Но-өд сөјө пролетаріат, а тан крестанін. Частнөј собственнік; сөхіја.

— В конце-концов, Уткін, те абу сөнтөм, адған кызі сиктыс өтө воөн вежөс. Öтө-кө, вын јөн партјачејка котырчөс; мөд-кө, өні абу-нін „исполком“, а селсөвет—состав сертө оз поз өткодавны мөј-мұјаса исполкомкөд. Но-і...

— Ме остакі ас поціціяас вы-
лин сулаа, тōваріш Зонов. Ог
отріцайт,— факт, сельсōетō бур
воітыр пукалōны: Корніл Шангін,
Гōрд Олōш... да-ōд, мда-а... Но,
бостам Гōрд Олōшōс: малогра-
мотнōй, темнōй, необразованнōй.

— Ферт, необразованнōй. Сал-
тыр куза велōдчывлі. Земнаціятō
весіг вōтōн-на ег адчывлі,—руж-
тыштіс Гōрд Олōш. Уткин бостіс
сылыс гіжōдсō да чіткырчōмōн
віжōдліс, сесса мыдчіс Павеллы.
Сені вежнаōбм шыпасјасōн міотōма
стрōчітōма, бытōо рака коктуја-
лōма:

СПРАВКА

Дано настоящей справке Коткову
Митрею Николаевичу в том што
действительно его положение в том
бедняком от с/х. налогов в 1928/29 г.
не облагается что у них крупник
скотины числится одна корова и ло-
шад и трок годовык нетел ест кабар-
ской с/совет удостоверяет...

Павел Зонов лыдчіс тајō справ-
касō да віжōдліс Уткин вылō.

— Мыј сесса?

— Ме сіјō-жō тенсыд жуала.
Ізвеніве, тајō-жō сплошнōй без-
грамотност. Ме вообще абу про-
тів. Но... кор адза ташōм справ-
ка, јірмōг бостō. Ужас, тіхōј ужас...
Ленін шуліс: „в стране с негра-
мотным населеніем социализма
построить нельзя“. Ме таз-жō мōв-
пала. Ленін, прав, тōваріш Зо-
нов.

— Ленін прав, Уткин јорт,—
кыввізіс Зонов. Гōрд Олōш пере-
ручканас гыжјалыштіс пел саясō
да вомсō паскōдлōмōн кутіс кыв-
зыны. Сіјō ачыс унаыс-нын ас ке-
жас та јылыс мōвпаліс, сōмын
нынōм ез артмывалы. Мōвпјасыс
вужјакодōс. Сы вōсна Гōрд Олōш
унаыс шулываліс— „міјан јурын кын
кујōд-кō-нын-а“.

— Ленін прав, Уткин јорт.
Неграмотнōй јōзōн мі социализм
огō вермō стрōитны. Тасань мог:
кывјōн не лєтны, а практіческі
кутчысны бырōдны неграмотност.
Мōд-кō, недооценівајтны асоыным
вын да переоценівајтны врагыс
вын оз-жō шогмы. Мі тырмымōнја
јонōс кованы классōвōй врагкōд.
Повчыны, здајтны асоыным поці-
ціјас—абу большевісткōй тактіка.
Мі егōј сы вōсна вōчōј революціја.
Мі, Уткин јорт, огō чіркōн ворсōј.
Тышкастōг, вермаотōг історіја дей-
ствітельнō оз поз вōчыны. Ме со

ачым абу вышід грамотаа, а тајōс
гōгōрвоа. дај Гōрд Олōш кōн-кō
мōд ног оз шу.

— Кі-кок лезōмōн, ферт, вылō
он во. Сіјō-тō правда,—ружтыш-
тіс Гōрд Олōш. Тајō сорні сым
јом політчасōн лōо. Сува кывзіс.
Кыкнан араторлыс сорнісō пел-
гōгōрыс суркваліс.

— Корніллōм, Гōрд Олōшлōн
классōвōй чувјо, партјачејкалōн ру-
ководство да... массакōд јітōд кут-
тōм—вōчас революціја оіктаным.
Адчыван, Уткин јорт. Мі сōмын-
на тышсō панім. Кор кутчысам
оіктас оvmōсō переустройствајтны,
кор кутчысам коллективізаціја
нуōдны—секі: да! Колō чајтны,
чорыд тыш кыптывалас. А тајō
могас міјанлы кад-нын кутчысны.

Партіјалōн дасвітōд сјевд та
лме чорыд кыв шуіс.

— Мда-а... Может быть, может
быть,—партіјалōмōн кыв—візіс Уткин.

— Сы јылыс сорнытышты-на
колō.

Кыкнанмыс лантісны. Кодкō
таркōдчіс ојōсō. Сесса пыріс Трōш
Педōр.

— Здоровјō, ке-же... Владімір
Ніколајевіч, олан вылан.

— Мда-а,—нужōдіс Уткин да
віжōдліс Зонов вылō. Трōш Педōр
нумјалігыр мытчіс сымлы кісō.
Быт лōі Уткинаы кіјасыны, чужō-
мыс ескō вежынтчываліс-жō-да.
Сесса бергōдчіс ошнлаан да сува
кутіс чоргыны ју вылō.

— Ме ескō мōгōн пырі-да,—
рамніка шуасіс Трōш Педōр. Сін-

Гетам государстволы јаз да гōн

„Тыбју“ почінокын (Вічін рајов) вōралысјас мездōны лєчыс сōда.

јасыс најана көјалоны, візодоны
Гөрд Өлөш ыло да серавлоны.
Гөрд Өлөш гөрдөдіс да парјалитыр шуасіс:

— Пукы, Педөр Трөпімовіч...
Но, шуан, мөгөн. Пукы ен чеонайтчы.

— Нїнөмтор, ме сулалышта-нїн.
— Гөрд Өлөшлөн пагмөмыс јешцө-
нїн сіјөс ышмөдіс, кызі сцена ылы
арвіст кутіс чїкласны. Шуас
небыда, мелїа, а пукалысјасөс
векыда сөломаныс бышқас. Гөрд
Өлөш возыно ез лытлы візод-
лыны сы ыло: нїсө јанзім, нїсө
полө.

— Мог тор суїс. Отнад-нө пукалан?
Ке-ке, занїмайтчан... Гашкө торкі да?
Ог мїса маңїт? Тенад-өд уж. Гашкө
мөдысжык пырава-да?

— Пукав — ружыштїс Гөрд Өлөш да
візөдіс Зонов ыло. Зонов зумыш,
сїнјасыс огырјасөн өзөны. Гөрд Өлөш
гөгөрвоїс сылыс візөдөмсө да тошнас
пыркнїтїс, сөсса сува візөдіс Трөш Педөр
ыло.

— Вістав мөгтө. Јуөр ыстылм да
воліс ез?

— Налог јылыс?.. Міліціонеркөд-
тај? (Міліціонерөс кақтыштігөн Трөш
Педөр візөдіс Зонов ыло). Воліс, воліс.
Сїјө мөгөн-ї пырі. Төварышјас, ме за
сөветскөј власт... Ісполкомын служітігөн
став законсө тэмавал... Абу сізі, не по
закону значїт. Кызі-нө есыыжда вот ме
ыло лөсәлө... Кујїмсө комын дај віт
јешцө.

Гөрд Өлөш візөдіс вот течан гїжөдө
да стрөга шуїс:

— Кујїм со комын віт рублі двадсет
копөјек полагайтчө тед мынтыны,
Педөр Трөпімовіч. Со ветымынсө
мынтөмыд-нїн... Сөсса нужөдан мыјкө.
Ачыд төдан—оз полагайтчы сізі,
Очыд мїса.

— Гөгөрвоа, муса друг, ачыд-жө
мөвпышт: кыс мемым сында сөмыс.

Гөрд Өлөшлөн чужөмыс друг тошкыс
код-жө гөрд лоїс. Дулнас резыштїс,
горөдіс.

— А! Лазарөс сылан! Небос мїжан
кевмысөм ыло вөлі шпынјалан да
тоштө малалан. Небос мїжанлыс кујїм
кучїк кулїн. Вунөдїн-нїн...

— Ёшө, ёшө,— лөнөдіс Уткїн. Гөрд Өлөш
јешцө-на бызгылчылыс Трөш Педөр
ыло да нускіг-тыр пукоїс.

— Мынты!— черөн! мөз орөдіс Гөрд Өлөш.
Трөш Педөр ышловчїс. Бура дыр
сөсса чөволіс.

— Вісталөј көт, мыј вөсна таццөм
вотсө пуктїнныд? Ме-өд өтнам-ї ем.
Ыжыдө-ө менам овмөс, ке-ке. Өшыба-
жө-кө вөчөмныд-а. Ме-өд ісполкомад
кујїм во-жө пукалї, став законсө төда,
— чөволыштөм бөрын бара панїс Трөш
Педөр.

— Казакөс візан?— чорыда јуалїс
Гөрд Өлөш.

— Быдөн-тај візөны. Ме-өмөј сөмын.
Отнам-нө кытчө тырма.

— Гөрігөн-көзігөн, ыш. ігөн ме да
ужөн пөлузүтчан?

— Ме-өмөј сөмын. Аттө, со крїстос!

— Вөля-чана ем? Нөм мөска кукана
ем? Колмыслан. Тыв імеїтан? Артав
докодтө.

— Загрекі-тај тајө: кујїм со комын
дај јешцө віт... Менам абу сымда сөмыс.
Векыда вістала— абу мїса. Көт сөсса
жагөдөј.

Бара бура дыр чөволісны. Сөсса
Зонов шуасіс:

— Он-кө мынты, овмөстө гїжалам.

Онї Трөш Педөр-нїн пузїс. Таццөм
скөрнас сіјөс зев шоча адывлан. Вомыс
векышөс, сїнјасыс гырдісны. Туркі-таркі
четчїс да Зонов ыло візөдлөмөн кыскїс
чөпсыс полтчөм папуша. Тїралан чунјаснас
лыдчїс кыксо квайт чөлкөвөј да шыбытїс
пызан ыло.

— Налөј!.. Нтылыштөј пөтлытөм
горшјас!

Ощысөм пырыс өвтыштїс Гөрд Өлөш
нырувтї кыз кымын червөнечөн да
папушасө зөбігмөз петїс.

— Јешцө-ї чышкө,— скөра кыввізїс
сылы Гөрд Өлөш. Сїнјасыс век-на лөга
візөдөны. Сөсса пыркнїтїс гөрд тошнас.

— Лөзыштан гостө, трасїча. Зонмөс,
щөгөма даө наң ылад.

Зоновлөн сїнјасыс серавлоны. Шылезтөг
ваксө, весїг пөмпомјасыс сырқјалөны.

— Молодеч-тај те. Абу-өд вес гөрд
тоштө быдтөмыд.

— Мда-а-а,— нужөдіс Уткїн.

—

Рытнас вөлі комсомол јачөјкалөн
собрәннө. Сорнї мунїс медсәсө машинөј
төварїшцество јылыс.

Јешцө төвнас-на өїктын котырчїс
машинөј төварїшцество. Мыјкө мындаөн
пуктысїсны, сөсса кредитөн бөстїсны.
Машинајас лої бөстөма. Медвоzza
паракоднас-пө вөмныс прїстанө. Сїктөң
прїстанөң комын верст. Колө бөвјасөн
важны грузсө. Та јылыс сорнїтїсны
јачөјка ылыын. Шуїсын: зскї асыв-жө
төварїшцествоса шленјасөс ыстыны
грузла а, колтчысјаслы лөсөдчыны
встрөчәйтны.

Собрәннө бөрын Павелјас петїсны
вадорө. Шондіс вәјөм-нїн нуз-вїж
вөртас сәјө. Лебалан кыа југөрјас
нїртчїсны јї ылысө, сы вөсна јешцө-
нїн југыда зїрдалїсны. Ылаыс
небыда лолалїс тувсовја ловшыөн.
Көнкө матын ва бердын тївзїс істан.

Зонјас пуксїсны крақјас ыло Кок
уламыс солкөдчїс калїтчөм уклад
рөма ју. Мөдлапөлын: візјас, берөдорас
бадјас:

Вадор пөлөн јукөвтїс гудөк шы Кыз
тај сакар ыло гутјас кутїсны локтавны
том јөз. Јөжыд көвтајас кашїмер
чышјанјас сорөсїсны картузјаскөд,
дөдөмјаскөд. Көні тыдалө сарапан,
сы гөгөр гач гөгралө. Аеныс серамбанөн
вїндалөны.

Павел мөвпынас Мїша јылыс смекайтө.
Собрәннө ылыс сїјө гортас кежавліс,
регыд көсїс локны вадорө...

— Те-тај Педө, кужан-жө нывјассө
кутлыны,— шмонїтөм пырыс јуалїс
Павел. Педөлөн чужөмыс төлыс код
гөгрөс лої.

— Батө велөдіс,— кыввізјас сїјө.

Сек коста петїсны кадрел јөктысјас,
гозјөн-гозјөн сувталїсны Сөсса
„первују“ пыркнїтїсны. Чышјанјас,
көвтајас, картујас— вабергачын мөз
кутїсны бергавны Зонјас кокбөрлананыс
зымөдөны нывјас лажјалїгмөз јупкабөжнас
өвтчөны.

Кодјас оз јөктыны пукалөны да
јөктысјас ылыын шмонїтөны.

— Візөдлө-жө Степаныслөн сәпөг
пөшваыс-нїн чуктөма. Вөскөд мортыдлы,
сөмын сїздө. Сте-епө! Пөшваыд
чуктөма.

Степө кыліс да јөктїг мозыс візөдіс
сәпөг пөшваыс ыло. Сөсса серөктїс да
јешцө-на чорыда кокнас зымгїс. Воші
јөктысјас пөвсө сылы шпынјалан
чужөмыс.

— Павел, — кодкө шуагис Павел мыш сажан да сојодис вөрчөдлс. Павел бергөдчс: Машө јандыоом пырыө визөдө сы выло. Пелкннк вомдорјасыс шпынмуныштөмны. Гөгрөс чужөмыс зумыд јаја, вералан банјаса.

— А, те тајө, — нмкода шуагис Павел да кутис нывкалыс зумыд пелпомјассө. — Мыјнө та дырасө вөчнн? Шондыс корннн абу.

Гөрдөв кыа шынасис вөр јылын. Ју выло руздіс ру. Ыркыд сынөдын вывті гораа јургис гудөк. Мөдлапөлын јөлөгә елтчс.

— Ідрасі да мыјда, — кыввізис Машө. — Саф пыр бөрсөым вөтлыгс. Ачыс ннөм оз шу, сөмын гуөн визөдлас ме выло.

Павел да Машө мунисны кыр дорө. Машөлөн долыда кыпјалө морөсыс.

Вөр сажын мытчыгис ыргөн плешка төлыс, визөдлс ывла выло да мелја шпынмунис. Гөгөр езыс борда бобувјасөн кутисны бергавны төлыс југөрјас. Кымын возө кыпөдчс төдыс, сымын келдамс. Со-ннн сјјө, сувтіс вөртас јылө, сөсөә һещыштес да мөдөдчс пөдөсөн кывтны. Ју вылысын котралсны езыс нугылјас.

Машө да Павел дыр сорнтісны ас костаныс. Кыкө төвбыд најө ез вермыны өтлаасы. Медөсө Машө вөлі пыщјалө. Сөсөә Легонт на костын гартласис. дај прамөја торклас.

Возын вөлі колөдчө. Сөсөә пөдаркјас ваваны пондіс Машөлы: сикөщ, чышјан... Машөлөн јортјас унаыс-жө ескө шуалсны сылы.

— Вөтлы Легонтөс. Бур ен влдчыс сы помыс.

Сөмын Машө вөлі һебыд сөләма. Ме-пө-өд ог өібөд сјјөс. Ачыс-пө-тај вөтлысө. дышөдас да һебос дугдас-пө. Сөсөә Легонт кутис ошјысны јортјаслы: мн-пө зев лөсалам Машөкөд; полівикантлыс-пө мырфдн. Јешщө мукөд пөлөс омөл сорнјас паокөдіс. Сөмын сы бөрын Машө пондіс пыщјавны Легонтыс.

— Мыј вөсна-нө, Машө мысө вөлі полан? — чөволыштөм бөрын јуалс Павел. Машө копыртс јурсө.

— Мөдыс вөтала... Лөсыд-жө өні пыжөн гулајтыштны. Муи кор-

сы да пөтавам ва вылас... семі сорннтам.

Павел мунис пыжаа. Машө кол-малс снјаснас, ышловчс да мөв-палөм пырыс кутис визөдны лөһа шывгыс ју выло. Сөщөм-жө лөһа кывтөны мөвпјасыс сылөн.

...Кушөма вежөс сылөн олөмыс. Во-мөд сажын-на вөлі увтыртөм нывкаөн. Нокөмнас олс: скөт, мелнча, дафысы казакавлс, чача туын олс. Локтс тајө мортыс. Мелі кывјаснас ловчөдіс сылыс сөләмсө, комсомолө пыртс. Оні сөсөә кооператывын ужалө — пр-кадшкәлө. Јачејка көсјө Сыктыв-карса совпартшколаө ыстыны. Вөс-сө сы возвылын туј. Сөмын колө суса вославын...

Машө зкөз ылаалс мөвпалөмнас снјасыс оз адыны ју вылысын југөрјаслыс вөрсөм. Морөсыс кып-јалс. Тушаас чукјөн сөмкјасис долыд.

— Ого-го! — кылас гөрөдөм. Машө визөдлс кывтыдлан: куим пыжа ордјысөмөн тувисны талаһө. Пөлыс лөпјаслөн төмскөм кылө. Пыжајас сущкыснны кырјө, ызггы-тыр нывзон-чукөр уекөдчснны пыж-јас дорө.

— Пукәалөј.

— Ој, пөрим...

— Нырсө, нырсө кодкө јөт-кыштө. Еј, трасчәјас, јөткыштөј.

Кык тывјалан пыж набөјјасөз војс-ны. Павел да Машө сөлісны зөла-нк зіблөс пыжө. Јөткышоисны.

Визыв квәтис пыжјассө да пон-діс нөбөдны. Зөлтчснны сынысјас. Пыж нырјасын жөргө ваныр. Сөсөә јуркнтіс гудөк, сурс шыөн шуагис ју, вөр. Гудөк шы бердө өтлаасис сылөм шы:

— Мн-ча нывјас Ежва дорө лет-чснны! — кылө нывјаслөн нуркјөд-лөм.

— Бурлак зонјас, нывјас бөреа вөтчснны! — отсыштснны зонјас. Сөсөә өтув чорыда гөрөдісны. Вөр-чывлс сынөдыс, көнкө ылын-ылын бафјас пыщкын нөјтчс јөлөгә. Езыс төлыс петкөдчывлс кымөр сажан, којыштс јурвыланыс том-јөзлы созгыр југөр. Өві југөр езыс келчөн зугөс Машөлы јурөс. Мукөдјас ва пыщкө вөјлаөснны.

Пыжјас первој өтчукөрөн мунис-ны, сөсәә ју кузала расалыны. Машө да Павел кывтөны мөдлапөв дорті. Бафјаслөн вужөрјас ју пө-лөныс волсышоимн өөд барха-

төи. Војоа шыјас һебы сөсө.

Павеллөн вәжөн-ннн кывјыс бер-галө јуавны Машөлыс, мыј вөсна сјјө өтдортчө, бытөө мыјыскө полө. Сөрамсө Машөлыс петкөдлө, а ачыс пыр өві мөвп кутө. дај ачыс Машө бытөө төдө, мыј јылыс көсјө јуавны Павел. Сөравлө, варөвөтө, оз-оз да-і чөвтлас сы выло асыс снјассө.

Төлыссыс бура-ннн выло кәјс, мукөд пыжајас кылө өібөдчснны-ннн өкт дорө, разөдчалөны гортаныс. Павел да Машө топөд-чөмны мөда-мөд берданыс, чөва кывзөны сөләмнысыс нөјтчөм Ывлаыс ыркыд, баыс көзыд, а морөсаныс жар.

— ...Зымы-өд тајө сорнтіны, Павел, — тенад-пө бөж ем дај кок-лапәјас пыддөыд чәмпәјас, — сөрам-банөн вөсталс Машө.

— Төда-өд, кывәі... Сн-сө-өд менө маөдөм могыс сорнтіны. Гөгөрво-өд кысан паскалыс. Та вөсна-і полн мыс, Машө?

Бура дыр чөволисны. Машө јур-сө копыртыштөма да мөвпалө. Сөсәә ышловчс.

— Абу сјјө... Сн-кө-өд мыј, дерт, сөрөны. Мөдтор. Унаыс ескө көсјывла јуавны теныс да кывјөј бытөө кынамс. Ог лыст... Те-нө гөтыра абу, Павел?

— Ха-ха-ха-а, гораа сөрөктс Павел. Кағалс Машөлыс зумышт-чөмсө да пыр-жө ләнтс.

— Чөв, Машө, кодөн-нө менө чәјтан. Гашкө Закар дафыд мөз брөдага тујө пуктан-да.

— Вөсталөны: карө-пө колөмыд гөтыртө... Кык чөлад-пө ем-ннн.

— Он ескы меным? ..

— Мыјла ог, еска... Еска, Павел.

Бнјөн өззыс кык вом здук кежәө топөдчывлснны.

Сөсәә Машө друп черөбтс да нугылөн песөвчөмөн мынтөдчс Павөлыс. Зөбс чужөмсө, пелпом-јассө јөжгылтс.

— Мыј-нө те? Кодыс повчнн? Нөкод мнјанөс оз ады. Тәні а-ным да ывлаыс сөмын.

Машө визөдлс Павел выло да чорыда ышловчс. Снлысјас вы-лас өшјснны југјалан сннвөвөјтјас. Вывтн забөднө лоис сылы... Мыјыс? Сөмын ачыс төдө, да јешщө мөд морт — Закар дафыс. Сн-ө абу та-нн, гортас перна вылын стынөтө, вөтнас сөм куралө, пөтлытөм гор-шас сөвтө.

Звучно́й—сквозно́й бри́га

„Искра“ колхозлөн (Палацца) Колегов жорт нима звучно́й бри́гада 9 мортыс. Быд лун вёчноы 10-11 кубометр морт вылө.

Вөрлеыс Квашын Степан Стрелков вёчны 1850 кубометр вөр. Вёчисны-ныи Квашын гозја ужалөны вёрын.

— Лок пукы, Машө. Те-тајнө бөрдан. Лучки бөрдан. Мыј лои?

Машө сырқалөмөн бөрдәис да сущкыөс Павөллы пизөсјас вылө. Кыз өйнаыс тургөмөн тургис...

Јуавныкө Машөлыс мыј дыра сјјө бөрдис, дерт-жө ескө ез өиөтав. Павөллөн өорныыс коөтис өйнавасө, шөгсө кытчөкө пыдө қөбис. Павөл өиөтавлөс сылы, мыј төрыт сылы заводсајасөан локтис гижөд. Јешцө өви во кежлө щөктисны колтчыны өиктө, өкөвитанкө-пө-и қикөч верман колтчыны. Сөмын-пө

өи вунөд заводтө, мијанөс—робочөјјасөс. Ти-кө-пө кутчыөинным колхоз лөсөдны, ми—выл завод—тракторјас вөчан завод. Мијан көрт вөв-пө регид пондас гөнајтны тијан колхознөј му вывти. Тијан му да мијан вөв чужтасны-пө выл нан, оз кулацкөј нан, большевистскөј нан. Ми өтув-пө кутчыөим странанымөс вылыс рөбитны—социалиөтичөскөј страна.

— Мед-пө неммас мијан јитөд, Машө. Со-өд мыј гижөны робочөјјас,—мөвпалгтыр өиөтавлө Павөл.

— Мыј-нө сјјө тракторыс?—өйнавасө чышкис да јуалөс Машө.

— Трактор... Трактор көрт вөв, јон вөв. Комын вөлөскө дод-фалан кыскыны, трактор өтнас кыскас. Трактор теd гөрас кујим амыөа плугөн, пиновтас дај көзас. Сөмын сылы колө ыжыд му, мед өинмыд оз суз, мед помыө помө кыщов-тигөн музан... Сы ыжда колө сылы му. Сөщөм мусө ми чужтам, Машө. Сиктсајас өтувтасны асыныс торпыригәссө, доө кодхов. Öтув ужавым, өтув өвны... Öтув

а да јас о н в о р л е з н ы !

Нович готырыскд кссыс
0 кубометр. Серпас вылын:

Тараканов жорт нима звучној бригада (Палацца) ужало вөрн.
Бригадаын 10 морт, вөчоны 10 кубометри морт вьлө.

шогсыны, отув гажөдчыны. Со мыј
вөсна ме, Машө, колтча татчө.
Кытчөз ас оинмөн ог адывлы сы
мыда мусө, ог мун. Менө оз ди-
витны робочөјјас, оз шуны дезер-
тирөн.

Ывлаыс чөв. Веоиг-жулөн кырјас
бердө нөртчөмыс оз кыв. Сикт учө.

Павел өибөдөс пыжсө берөг дорө
да Машө пружинаөн брынкитис
лыа-вылө. Чужөм вылас оз-нын
тыдав шогыс, оинјасыс долыда
лөсталоны.

— Ен-гај-и виотав, Машө, имјме

бөрдін?

Машө чужөм вывти котөртис
гажтөм мөвп, кыз-гај гөжја луно
шонди веотти шунгас сөдов кы-
мөртөр.

— Мөдыс. Виотали ескө да...
пола. Скөрман: ачид пышјан ме до-
рыо. Сөмын виотала тед: Ыжыд
шог ем менам. Лун-и вој сөкыд
изјөн лөчкө өлөмөс. Текөд төд-
масөм бөрын јешцө-нын јона ку-
тис дојдны.

Павел коллөдөс Машөөс. Вөди-
гас јона мөвпаалис, куцөм шөг

јылыс Машө гаралө. Сөсса төд-
вылас бара-на уои заводса јорт-
јасоан пиөмө. Мөвпнас помыс помө
бара лыддөс:

— Тракторнөј завод... Гигант.
Ок, ескө көв оинпөлөн адывлыны
стрөйтчөмсө... Щөщ ескө сөни
ужалыштны...

Сөсса оинлапјасыс өвинеч пө-
данјасөн игналисны став мөвпсө.
Чорыда унмовоис Павел. Вөмдор-
јасыс сөмын вөрыштөны, бытвө
век-на муса нывка вөмдоркөд
гөзјөөмны.

Шенди пөгигөн көкжамыс вөв
гөмгитисны өкт куца. Медвоzza
телегаын вөлі Педө. Талун сьлөн
оинжасыс аслыспөлөс домыда лөс-
табоны. Гөлөсыс ваджорөмыс гора:

— Е-еј! Воронко, скач, скач!

Кыккоқжыв присјөмөн бердисны
көкжамыс вөла, туй куцала колі
төлавны бус.

Час-мөд мысғи сылань-жө гөні-
тисны јешдө кујим вөла. Медвоzza
телегаын вөлі Јөрш Јогор. Најөс
коллаліс Трөш Педөр. Мыјкө ды-
ра сјө сулаліс да тошсө малаліс.
Аслыспөлөс нум ворсіс вомдор
гөгөрыс.

Комын верстгө Педөјас регыд-
і муркөдисны. Лушөркадлань воіс-
ны пристаң дорө.

Сені букөір буткөдчіс, баржа-
јасыс грузчикјас ректисны мешөк-
јас, јашкјас, машинајас. Вадор
пөлөныс бысөама пөлөс машинамыс
тыр: өвілаын плугјас, накөд орт-
чөн пінајас, ышқан машинајас, вун-
дан машинајас.

— Кытчө бара тамда машина-
ыс,—шенъыны Педөлөн јортјас.

— Кытчө?... Сіктјасө, дерт.
Чайтанныд сөмын мјанлы машина-
јасыс-і колөны. Оз-на тырма-а.
Ок, паскыд өд мјан муным.

— да-а-а,—кыввизөны Педөлөн
јортјас Кыз-тај ічөт чемад вьл
чача гөгөрбок вїдалаөны, гудјөны,
сіз-жө најө бергалөны машинајас
гөгөр. Нөкор-на-өд ез адывалыны.

— Машина... да-өд-пө ышкыны
кутас тајө. Буд чудеса-тај.

Вїдалаөны, малалаөны, рычаг
вештөны, бөр лежөны. Гөгөрбокөан
донјалаөны мужичөј кывјасөн.

Сөсөа пондисны сөвтчыны: дас
плуг, дас піна «зіг-заг», ышқан
машина, вундан машина.

Сөвтчиг коста Педө котөртис
Рајкомолө.

— Но-мыј нин тіјан?—јуаліс
Рајкоммолса секретар.

— Нынөм... Ставыс бур. Маші-
најасла локтім. Со, ме отчот пыр-
ті, төваріш секретар,—збоја кыв-
визіс Педө. Асла сінјасыс чујма-
лөны: свенјасын портретјас, вөжөсын
нөл кымын пызан, кушөмкө ка-
бала тыра шкапјас, мөд вөжөсын
машинакы вьлын точкөдчөны.

— А-а, отчот. Сіз-сіз. Вөжон
мысғи тани кутас муны конферен-
ція. Ыстөј кодөскө, актївнөжык
комсомолчөс. Сіз... Зоновлы
привет вїетав, шань мортмыс. Колө

өскө сјөс рајонын удамөб боот-
ны. Оз-өд оковіт көнкө.

— Мі огө сөтөј,—збоја шуаеіс
Педө.

— Кыо он сөтө, — секретис
өсекретар. — да, пөмінө, Зонов төв-
нас гїжліс—тіјан сиктын-пө лож-
нөј машиннөј төварішщество
котыртчө. Кыз-нын мыј өні?

— Рафөіс. Ез сетны налы ма-
шинајассө дај кредитсө. Өні, другө,
сиктным, төваріш секретар, зик
мөдпөлөс. Озырјастө щемлө јөр-
тім.

— да-а, додлавалытөм чібө код-
те, зон. Щемлө, шуан, јөртінчыд.
Сіз, сіз... Ен вунөдөј мїса конфе-
ренція вьлө кодөскө ыстыны.
Ачыкө волан-бур.

Рајкомолань Педө кујимлаө
кымын-на пыравліс.

Сөсөа цэнтроспїрт дорө вөска-
ліс. Чадөјас пырөны-петөны, му-
көд—пошсө бөкө пукоөмөн-і гө-
тїтчөны. Педө бердө быгтө омөл
өібаліс, мырдөн кыскө пырав-
лыны.

— Сөмын өві доз боота. Талун-
өд сиктаным гажа лөб, праъник
код,—мөвпалыштөм бөрын пыріс.
Стојка дорын морт вїткымын. Сен-
жө Јөрш Јогор пінасө вузасыс-
көд.

— Сполнөја сеті-да,—горзө
сїјө.

— Со, лыдды: руб дөвет грї-
вен. А колө мїса руб дөваносто
дө,—венчө вузасыс — Быдөналыкө
кута дөөн лезны, матөвоа.

— Мен-нө мыј. Ме сполнөја
сетлі-а.

Сөмын кор вузасыс грөзїтис
мілітсіонерөн, Јөрш Јогор шыбітис
кык ура да рөпкігтыр муніс:

— Быдлаын вїзөдөны ордөны.
Зверјас өні, абу јөз.

Педө бостис кык доз да петис-
жө. Јортјаслөн сөвтсысөма-нын
вөлі. Морт чїгаркаөн јешдө курї-
тисны, сөсөа гортлань вөрзөдчисны.

Шөнді чојгорув гөгылтчө, ву-
жөрјас нұжалісны. Міртуј вөглаөб
јежыд јатгі. Вөсньыд да куз по-
жөмјас муртса муртса вөрөдыштө-
ны туганјасысө: с-с-с-с... Јагын
прөст, југыд, пожөмыс дукөн
өвтө. Шынгтөв јагын оз-кө өскө
вөлі таркөдчы ышқан машина.

Шөндіыс пожөмјас јылө кутис
сајласны да Педөјасөс суисны
кујим вөла. Медвоzza телегаас
Јөрш Јогор, медбөрјас. — Тїма

Іван. Ставыс гажаөс Сьміг-
горзїгтыр-і локтөны.

— Е-еј! Кежө... Сөтөј туйөс
мїанлы!—горзө Јөрш Јогор, ачыс
сөмын кулө вөвсө вөжїнас. Педө-
јас чујмисны: налөн цөд-жө маші-
најас: кујим плуг, кујим піна да
ышқан машина.

— Кодлыно тајө кысканнıд?

— Аслыным. Тїјанлы—өмөј
сөмын машинајаснас ужавны. Е-еј
Шїт!—јагтыр ас шутовтис Јөрш
Јогор да четчывлөмөн пөвсыштіс
вөвсө. Саркөдчїгтыр ордјөдисны
Педөјасөс. Тїма Іванлөн кодлыкө
„куз нем да бур шуд“ сїјөмыс
дыр-на кыліс јагын. Бердисны-нын,
а вєк-на кылө налөн уксөм.

Кор рытја кыаыс чөпөсјис пожө-
ма јаг сајыс, Педөјас матыстчисны
сїкт дорө. Медвоz чемадјас паны-
далісны. Најө гебјас моз гөгөртисны
вөлајас гөгөр да гачнысө кутыш-
талїгтыр гөнітисны сїктө.

Ерд вьлө петөм мысғи локтыс-
јас адысны јөз чукөрөс: шенасөны,
мыјкө горзөны. Сен-жө гөрд плаг
төлаө Сїјө—комсомолчјас встре-
чөйтөны. Сїнјөл посдорын вїзгїгтыр
гөгөртисны обөзсө. Мукөд пука-
лісны телегајасө. Комсомолчјас
горөдисны сывны. Сїзі пырісны
сїктө. Сиктын јешдө унаөн чу-
көртчисны, сөлсовет дорбз сьмыг-
тыр мунісны. Сені Зонов телега
вывсаң вїстальштис, кушөм мөгыс
котыртчө тајө машиннөј төваріш-
щество:

— ...Пу гөр да омөлік піна-
дөдјаслөн му ужалан көлуј. Сїјө
кад кутис кєлыны. Өні гөр пыдді
плуг, коса пыдді ышқан машина,
чарла пыдді—вундан машина...

Коді көсјө ыжыдык урожај
бостны—мед котыртчө мїанкөд.
Өтнас кресғанін весіг буржык
гөр оз сузсы лөөдөны, кыс-нын
машина. А өтувчөмөн шөдө-і ма-
шина, дај оз өві-на. Со, вїзөдө,
кодјас оз вөлі ескыны мїанлы.

Мїгінг бөрын кресғана дыр-на
олісны сөлсовет дорын: төлкујтө-
ны, венчөны.

— Тајө, зон добра-тај. Плугыс,
плугыс кушөм. Тајө бара-і нар-
јалас мутө.

— Но, адыөмыд-тај... Час вї-
зөдлаң кушөма гөрны пондас.
Кыјтөзыд сөлатө оз куштывалыны.
Машинајастөг овлім да пыр-на
наң оолім.

Барак гөтов

— Сіңі, дерт. Сөмын рөскөд, оз правдайт ассө. Міжанлые һаң-җастө вундыны оз-на тај машина ков...

Рытнас клубын вөлі рытколлөм. Комсомолечјас вөчлісны спектак, сылісны, јөктісны. Јөзыс бығтө арын ғымғаө һалімјас сујсісны.

Спектакасан кадө Трөш Педөр ордын гөстігісны Јөрш Јогор, Ғима Иван да Јакө Гріш.

— Гөстітө, дона гөстјас. Бөстө по румку,—меліја шуалө көһаін. Гаһмөм гөстјас унаыс щөктөм оз відчысны: јуөны, чепләлөны чері-һаң, бара јуөны.

— Машинаәсім, Педөр Трөпі-мөвіч. Егө-тај һөбоө політіканти-јаслы кевмысөј—асным суғөдім,—оһјысө Јөрш Јогор. Ғима Иван сөмын јурнас докјөдлә да кујім кыв шуалө:

— Сің, со бағушко... Вернө, со бағушко.

Трөш Педөр кісталө да кісталө. Вина сур пыдөстөм дозјыс мөз петө. Мыјда-һын јуісны, а век-на пызан улын һөл парта сулалө. Ез-өд сөмын машина вај Јөрш Јогор, ез-өд өғі парта вөсна пы-равлы кабакас.

Ғима Иван медвоғ кодзис. Сіјө сөмын «куғ нем да бур шуд» сіјис көһаінлы. Өтчыд пүғміс-жө јуавны:

— Педөр Тр-рөпім-віч, плугтө-өд с-сетлан-жө. Ам-он?..

— Сетла, сетла, Иванушко. Кор ковмас, милоғі спросім.

— Пас... сібө, со бағуғушко, пас...,—кыв шуіг коста унмовөіс «Иванушко» да летчис пызан улө. Јөрш Јогор да Јакө Гріш топөд-чисны Трөш Педөрлаһ.

— Морт өғі плугөн ті асны бөзтанныд, другјас, а ышқан машинанас өтув кутам вөфитчыны. Өнісө мед менам зағуһын овлас. Сің-өд другјас?

Гріша шуіс «сің», а Јөрш Јогор серөс сөртыс щөһаөіс:

— Мед ме ордын олас машина. Педөр Трөпімовіч, мед ме ордын.

— Аттө Јогорушко омөлік-жө тенад серөс. Пыр венһан, пыр венһан. Шу теныд—саыс-пө сөд, һет, те кутан венһыны: жеһыд-пө. Оз-өд сіңтө лөсав. Машина мед ме ордын олө—спокојдык ставнымлы. Сөсса-өд тіјан сөмын морт кыһөн пуктысөма. Вернө-өд?

— Мед, көт мыј,—венһө Јөрш

Шаһгінлөн бріҗада (Појолыс) помалө вөртөһөҗаслы барак.

Көлегов јорт һима звучнөј бріҗада (Палаһамс) вөчө көр „Тыбју јыв“ дорын.

Јогор,—Ме оковита, мед машина ме ордын оліс.

— Кутан-кө зыкомны, Јогор-рушко, кыз шайтө ме өнi-жө оета. Мун с богом. Загрекi-тај те мортҗыд.

Сөмын тајө кыјас лантөдісны Јөрш Јогорөс. Вензы көв ен сео-са, Трөш Педөрөс он-жө вен-а.

Гор рытын Јакө Грiш да Јөрш Јогор шаталагтыр петісны Трөшкө ордыс.

Бурөш тајө-жө кадө ныв-зонјас петісны клубыс да разөдчалісны өікт пастала.

Трөш Педөр дыр прөшцајтчіс «дона» гөсҗаскөд. Кор најө шат-лаліг тыр мөдөдчiсны туй куза. Сiјө сiнјассө чiткырталіс да мурк-нiтiс вомгорулас:

— Прөш-цајтлөј.—Мыјкө жылыс гарыштiс-ө, алi збылыс прөш-цајтчiс-ловја морт ез ескө гөгөрво. Кыс-нө верман төдны мортлыс јурлыс—јурвема кост мөвпјассө. Вермас лоны тенад-жө јортыд өблөмсаныс бытөө шамралө кiтө, медбур другөн шуө, а ачыс тенө вiјөм жылыс мөвпалө. Емөө сөщөм јөв. Сөмын тај он төд, он адзы најөс јөв пөвсыс. Налөи чужөмныс—маска.

Шондiкөд өвi кадө садмiс Јөрш Јогор. Шондi мытчiс ыргөн пьеш-сө пожома јаг сајыс, Јөрш Јогор—ешкын улыс. Шондi былкнiтiс јаг јылө да кутiс вөснi кымөрјас пөвстi сунны, Јөрш Јогор—гсҗво-зын нұжҗаалыштөм бөрын поҗыш-тiс щөҗа тошсө.

Јөрш Јогорлы комын ар сајас. Мукөд крестананыс нiнөмөн оз торјав. На моз-жө пастасө-көмасө, ужалө зiла, ордас кыскалө табак көшөл. Сөмын зев асыспөлөс. Прөстасө-өд оз шуны Јөршөн.

Шондi сыв-мөд удiтiс кајны; мөдөдчiс Јөрш өөд мылкјө гөрны. Лөн асја сынөдын ылөз кылө өдноклака гөгылјаслөн зуртышта-лөм. Öднөколка вылын пыркалө ылм плуг.

— Удiта ог луншөрөз гөрны,— мөвпалө Јөрш Јогор туй куза воо-лалігас.

Шондi југөрјас абу-на удiтөмны вөтаныны ылавлымыс унзiлсө. Борјасын лөбтаөд чөпөсјөм өтава. Зiрдалө лысва.

— Кодлөнкө пощөсыс пөрөма, чөм кык прасла. Вермас скөт

пырны да лакны өчiмсө. Со-тај, өвi вөв ветлөдлө-нiн му вывтiс,— мөвпыштiс Јөрш Јогор, дадө му ылыс јiрөмы вөлөс адзiс-да. Көс-јiс сувтаныны, гөгөр виçдлөм бө-рын ез-тај-а. Воçд мунiс. Код-кө-кө ескө вөлі матiгөгөр, гашкө-i сувтлiс.

— Мен-нө мыј. Абу-тај менам. Оз менөым өчiмсө лакны. Ме ег медаоыс јөзлыс мусө дөзөрiтны.— Тази мөвпалiгтыр ылө колiс пөрөм пощөссө. Јанзiм-жө ескө асыс лоi-да. Асыс јанзiм дај вөвсыс щөщ.

Асылыс шоныд, гажа. Кыкө кылө мөсҗынјанјаслөн болөдчөм.

Јөрш Јогор му вылас воiс да лөзасiс, сөсөа чiгарка куритiг кост-та нiмкодаөiс мунас.

Јоç нөвјасөн сашкысөны топа-лөм му морөсө шондi југөрјас, пыдөз мөртчөны. Му бердыс кыптө муртса сiнлм төдчымөн ру. Морөстырјас Јөрш Јогор лолалө му көра ул русө. Горша нылаалө, пөтны оз вермө.

— Со-өд менам муөј. Абу му-көдлөн код: өөд, мылк јылын, лунлаңө банөн. Жыныс Гөрд Öлөшлөн. Оз-өд веҗсы Ме ескө сылы сетi мөд муөс. Тајө муыс жын ыжда сы сервi да сымда-жө рөдiтө. Тајө мылкјыс ескө вогө-гөр менө вердiс-удiс дај запас ескө кутiс лшасоны... Во нөл мысчi ескө позiс јiркнiтны ыл-керка; секи ескө позiс слуга каза-көс виçны—аотө омөлжыка жу-гөданыс өккiнд уж ылыы. Со, Трөш Педөрјас олөны, красуйтчөны, мајбырјас. Ок, ескө тајө мылкјыс ставнас-кө вөлі өтнамөи... Мыр-дөн моз нещыштiс сiнсө Гөрд Öлөш му бердыс да мунiс дол-дасын.

— Но-о, бөрөзда, А-а, Бөрөзда.

Шондi кутiс төдчөмөн пөжны. Борјын кiллө пујассаң му пасталы кывтө лөөыд дух. Јагыс локтiс төвру, мыјкө вашнiтiс лөмпулы да бөр лебзiс. Лөмпу колiс копрас-ны—сiз, с... с... с.. Езысөн лөста-ооны тiралан корјасыс.

— Тпру!—Сувтөдiс Јөрш Јогор вөвсө бөрөзда помын. Гөрбылчыв-лөмөн бостiс кабырас му, ныр дорас вәјөдлiс, кывнас вiдлiс. Чабралө.

— Бур-жө му, ооморө. Ак, ставнаскө вөлі аслам, өтнамөи.

— Тпрудiс. Но-о Бөрөзда,—

бара мөдөдчiс воолавны плу бөрсө. ылм плуг пыдөз гөрыштө, лөмөвјасөн шыблалө...

Јөршлөн вел-нын уна лоi гөрөма, Гөрд Öлөш вөліөвi-на локтiс.

— О-о. Зiла-тај ужалөмыд, сусөд.

— Нөҗјөнзи пыр воçө,—кы-вzic Јөрш Јогор. Пыр-жө мөв-в пыштiс:

„— Горнитөдны ескө, гашкө-i веҗсас!“...

— Лок ыркөдчыштам лөмпу вуҗөр сајын. Гормыштiн-тај та-лун...

— Гормi-тај. Воçык-жө ескө мөдөдчылы да адзi пөрөм пощөс—катысалөн. Вөвјас пырөмаөс i. Вөтлаали-да...

— Вөвјас?...—Јуалис Јөрш Јо-гор. Ачыс мөвпыштiс, — „менам кајiгөн сөмын, өвi вөв вөлі“.

— Нөл вөла-чана. Вөтлаали да јешщө летчывалi көзанысым вiс-тавны. Мортыд бурөщ черикјыны мөдөдчөма... Сөтчө-i ылаали. Рытө-зыс оз-мөј ешты тајө?

— Гөрөйтөг оз ов та ыжда муыд. да-а-а... Мыјнө сусөд, огө-ө мунад веҗө!—вөкыда моз шу-сiс Јөрш Јогор, бытөө сорнi ну-жөдөм могыс. Аслас ескө морө-сас зөлаалөм везјөн мыјкө тiралiс. Гөрд Öлөш мөвпалыштөм бөрын ышловзiс.

— Мыјнө бурыс. Тајө туйөд он-жө аотө пiкө воөмыс петкөд-а. Ме јона-нын мөвпалi, прамөјјөзлыс јуаөли, лыдфыштали-i... Со, мi пөсөам, пөсөам лун-i вој. Мыјкө нузам, а пыр нiнөм, пыр конер-јас, пыр мiјанөс олөмыс лiчкөма. Заводiтам јонмыштны, мыјкө суас дај бөр кушөн колам. Со менөым воçда вөлөс ош чашјылыс. Көв бөрд сөсөа...

— Кызи јен шуас,—ассыс кыв суыштiс Јөрш Јогор.

— Јен, мөвпалiг-моз нуҗөдiс Гөрд Öлөш да сiнсө нуөдiс јенеҗтi, бытөө короiс јенлыс олан-iнсө.

— Ме мiса мөвпавлi, сусөд, прамөј јөзлыс јуаслi, лыдфышта-ли-i... Оз тајө туйөд ков мiјананы муныны, ылм туйөд.

— Кущөм-нө сөщөм ылм туй-нын адзiн?—серампыр јуалис Јөрш Јо-гор Гөрд Öлөш ез дөзмы. Сiјө бытөө ачыс аскөдыс өөрнитө.

— да-а... ылм туйөд колө мi-јананы муныны. Не веҗлаоны му-

жасаным, а отлаавны...

Јорш Јогор вел дыр кывзис
Горд Олешлыс сорнисо. Борянас
мөвпнас сөрктис: «Сөрө... Шөщ-
жө ассө образованнөйө пуктө. Выл
тујјас корөма... Партијнөй лоьма
да выштитчө».

— Дыр тај сорнитны кутим.
Ужным ендис. Ме-өд ег збыл-тујө
кажтышт мујасөн вежөм јывсыд.

Јорш Јогор гөдчана скөрөн му-
нис вөв дорас, зелөдис сіделки көв
да локыс горөдис:

— Hol Унмовсөмыд ужаліг
коста. Бөрөзда!

Скөр сөлөмөн-нин Јорш Јогор
вөтлысө плуг бөрөа. Весіг аслас
муыс оз-нин вежсө петкөды.

— Мед горш шөрад тасаө тајө
муывыса һаһыд. Выл тујјас ад-
зөма... Вобразованнөй!..

Горд Олөш һолө-витыс кыщов-
төм бөрын сувтис. Лун-мөд сајын-
на пристаныс вајөм плуг мичаа гө-
рис. Оз ков мыј-вынсыд мичкыны,
ачыс пырө. Сөмын тај вөлыс оз
лөсыда ветлы. Абу аслас вөлыс,
Көрһиллөн. Сы вөсна гашкө-і оз
кывзы-да. Пыр виҙөдчө кежны
борјө. Горд Олөш сінјаснас кор-
өис јонжык һөр. Матигөһөрыс ез
адзы-да мунис суслан мајөг чукө-
рыс бөрјысны.

— Еј, сусөд. Мыј сен вөчан?—
горөдис Јорш Јогор. Весіг вөвсө
сувтөдис.

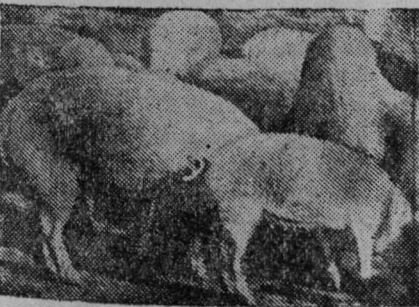
— Вөлөј оз ветлы, јонжык
мајөг бөрја.

— Ставсө-нин новлөмыд. Ас-
лыд колө лөсөдны.

— Ёпу! Бара шөталіс,—јорт-
чыштис Горд Олөш да чегіс лөм-
пу-ув.

Луншөркад кежлө Јорш Јогорлөн
жынјыс гөреіс. Пуксис лөмпу улө
да кыкис табак көшөлсө. Сөмын-
тај рекмөма-нын. Аслас бырис,
Горд Олөш лыс корны јанјим. Быт
лоі куритчытөг бара гөрны.

(вөзө лөб-на)

Кажтылан војас*)

Гортө воі да....

Лөз Ежваыс веж гын пузөма.
Кыркөщ дорса бадјас лажкөн во-
дөны му бердас. Ракајас ыжыд
подаөн вылө, вылө лептыслсны,
көсјасны мунны вөзө—оз вермыны,
бөр сунөны лөн вежөсас. Оз лөз
војтөлыс һекөдөс чөв овны.
Пароход јөс нырнас веж гысө пөт-
көдө, бужгөмөн кајө Ежва катыд.
Шыныс водө палуба вылас.

У-у-у-у!.. — Јуркнитис өвисток.
Өткымын пассажирјас јашшкјасөн
да чөмөданјасөн матысмісны петан
воротаө, чургөдисны јурјаснысө
ывла вылө.

Воіс Јаренск прістаң. Пассажир-
јас кымынөнкө сөлісны. Којмөд
өвисток бөрын пароход бара мөдис
вөзө...

Јаренск колі. Колі кыркөщан,
лазмөсін..... Ме секи мөвпышти:
«Ок, миса, менам јортјас Јелкін,
Таскајев да мукөд оз кывны, оз
адзыны менөым пароходөн кајө-
мөс, роч мусан, комі муө вужө-
мөс. Кујлөны көнкө кыз муулын,
Оз кывны арга војтөлыслыс шув-
гөмсө. Кујим сурс морт коліны
мучитчан пленө, а ми...—Везгин,
Макаренкө да ме воім гортө. Ас-
сыным жын выннимөс колім, а
кыссөім жө.

* * *

Колі Час, Зеленең, Слөбөда..
Со, Чов.—Век-на важ мозыс су-
ладо. Со тыдовтчис Теңтуков..
Ізкар... О-о-о... Сыктывкар!.. Ме-
нам Көзвылөј!!!..

Октябрь 9-д лунө, 4 час рытын
воі гортө. Муні кілчө помө—Өзө-
сыс томана. Повзі—код.—Мыјнө
тајө?.. Көһөсө?.. Неужөлі һекөд-
нын абу ловја?—Шөгөдис. Нора
шөщ жургө төлыс. Карта сајын
нора шөщ увтчөны понјас.

— У-у-у-у.....

— У-у-а-а.....

Бытө кулөм мортөс зөбны
нуөны..

Кыла: сусөдлөн керка өзөсыс
зурк вөссис, да петис өшин улас
морт.

*) Заводитчөмсө виҙөд 17-18 №-ыс

— Но... Заж воөма... здорово!—
Шуринөј—Габө Лука Иван локтис
ме динө.—Ловјөн-на воін?...

— Воім тај ..—Шуа ме—Көһөсө-
нө мијан гортсајасыс?.. Кулөмаөсө,
алі ловјаөсө?—Шөг һисө долыд
сөлөмөн јуалі. Кіасім да сөрһи-
тыштим—јуасім-вистасім.

— Гортсајасыд, Васіліј затөј
ставыс-на ловјаөсө. Талул вартисны
да мунөмаөсө гумладорад..-

Муні гумладорө. Ылысань ка-
жаісны. Ставыс сувтөмөн виҙө-
дөны.

— Батө!—горөдис Анна.

— Батө!..

Челадөј і гөтырөј ставныс ус-
көдчисны ме вылө.

— Батө те?!

— Гортө воін?!

— Ме челад, ме...

Менө кыщө бостисны.

— Ыжыда-нын тај бидмөмныд.
Мунигөн ставныд-на вөлід ыж
шег кодөс, өні бурлақјас да һе-
вестајас...

Гортө воім да шурин меным
пывөан вөлітөма.

— Вот тајө і бур—шуа ме—
со виҙөдлөј вывса дөрөмөс пөртчи
да петкөдла—мыјта сени «зверыс»,
вир пычкысјасыс, аджаннид? Тајөс
колө ставсө жаритны.

Пывоі да зик өсөжөј морт-көд-
лоі. Пуктисны самөвар Сахарыс ез
вөв да Шурин кыскө вајис вит-
квајт мампассө тус.

Керкатыр јөз. Бидөһлөн тыда-
лө гажыс бырөма мөыс. Мукөдыс,
төдсажыкјасыд, кодјас кывлөмаөсө,
ылысань шөщ локтөмас.

— Васілеј Константинөвич здо-
ров!..

— Ветлін-мунін!..

— Ловјөн-на воін?!

Асја дорөз ветлөм мунөм-јылыс
сорні мунис.

* * *

Первојтө гортө воөм бөрын
гөгөр зөв төшкөд кажитчис. Ста-
выс бытөчө вежөма. Керка пыщ-
көсјас һапкыдөсө... Ошинјас поһи-
дөс...

Којмөд лун гортын олөм мысөи
бөр лоі важ код. Сөмын вывти
шустөм. Кујим во сајын рытјаснад

ёоли том јоз петасны туј выао да ветлаоны гудокон. Сыланы, јоктоны. Сөкi рытнад пукан ошн дорö да кызан налыс гажöдчöмнысö... А öнi...—Со, вöј төв шувгö. Шлака усö. Гөгөр лөн. Сöмын кылыштаö керка öзöс востöм шыяс, кага бöрдöм шыяс. Со, поняс омлаоны.

— Тор-тор-тор!...—Öшн увса платö öшлан сорjö кодкö бедöн торкöдiс. Ме мунi сiјö öшн вестас да јурöс ваяöдi бердöзыс.

— Мыј?!..

— Квајт час рытын, Мiтрöј Öнö Кöстаын лоö скод!...—

Таркöдыс öшн ув пощöс петiс да мунiс возö... Муртса жежыд плашыс öн вужöр муныштлис.

* * *

Рыт. Туј куа мунiгөн кок шыяс шлачкöны арса најтас. Матвей Öнö Кöстаын керка тырыс јöз,—кызi селдi бöчкаын. Мужикяс, бабајас, том јöз чемајас... Ме пырi-да гожса номмоз пондiсны ызгыны. Көт код вылö ог вiзö элы, сiјö i öнсö чөвтöма ме вылö. Кылö кык баба пöлат улö пуксöмаö да воча нывром ласкысöмөн сорнитöны.

— Јакö Степö Иван гижöма гöрд партизанö дај Öлöксаныс щöщ...—

— Чöв!?...—Пернатöм морöсјас?..

— Талун öд сiјö-жö көнкö скөдыс?..

— Тöварышјас!—Јакö Степö Иван пызан саяс четчiс да пондiс вiставлыны;—Скодтö шуамöј востöмөн... Öнi власт гöрдјас кi улын. Најö вермасöны жежыдјаскөд. Öд, öнi ставныд төдäд гөгөр мiјанöс кышаламаöе жежыдјас. Öз көсјыны најö сетчыны гöрдјаслы. Сiј-жö öнi сiктјасын, а колöкö i мiјан пöвсын на емöс тајö властылы прöтив мунысјас. Мiјан мог:—организујтчыны öтув, организујтны партизанскöј отрад да петны тышкасны быд пöлöс врагыскöд, вiзны ассыным гöрд комi мунымöс...

Гөгөр чөв. Некод вуш нi ваш оз шу. Öткымын мужикяс көшасыс четчiсны да некытчö вiзöдлытöг зев термасöмөн петiсны.

— Јортјас, өн-на муналöј!—кодкö гөрöдiс кывтеан.

— Тöварышјас!—ме заводити вiставлы—Öд, тi асныд төдäд кушöм öнi олöмыс. Му паста мунö коо. Кiсöө мед бур веретö-јöзыслөн вiрыс. Вооны гортаныс кiтöг, коктöг, сiнтöг, Со, көв, ме, боста ачымöс:—Кiöј, кокöј, бокјасöј—ставыс кынöс, жукалö. Он вермы важ моз чöскыда унмовсывны. А тајö мыј понда?...—Мi мынтöдчам врагјас кi улыс. Лöсöдам вöвлытöм вылö кокныа олöм. Ме первој гижса гöрд партизанас. Мыј верма век на отсышта. Савај јортјас, кодi ме бөрса!..

— Менö вая щöщ гиж!—кодкö гөрöдiс көшассан.

— Менö дај...—

— Менö щöщ, Иван степанович...—

— Менö i...—

Ыжыд зыкөн помаоiс скод.

* * *

Аскинас-жö гöрд партизанјасöс вооружитiсны. Щöщ мем сетiсны Ревкомыс винтовка да револьвер. Полнöј вооружоннöј морт лоi. Ветлöдлам војны кар вывти, корсалам бандiтјасöс, пышјалысјасöс. Сулалам пост вылын, вiчам складјас, војеннöј оружiöјас.

Октябр 28-д вöј. Ывламыс лөн. Пужкод лым усыштöма. Муртса, муртса кок туыд төдчö. Муыс кын кок шыяс гарксöны. Ме лок туни шоја. Мунам Марин Öнö Öнöкөд. Кыкнаным патрулјас. Боканым öшалö вiнтовка да револьвер. Сiзи мыј сурö сорнитам. Воим собор вiчко вестö. Былк, öградаоыс петiс морт да термасöмөн мi возвылын мöдiс возö. Мышкас помала вiзöдлö.

Ме пыр i казали—„тајö мiса абу-ö кушöмкö бандiт?“...—

— Вая вöтöдлам—шуа Öнлы...—

Пондiм котсрөн вöтчыны. Сiјö пышјыны. Ме вiнтовка пелпон вылыс бостi да гым-м-м... Лыјi вылö. Гым-м-м—мöдыс...—

— Стој—пондiм горзыны.

Нöшта-на ескö öдзöдлiс да лоi сувтны. Музiс тыдалö.

— Руки вверх!...—

Кi лептiс.

— Кыз-Пiла-Пi!...—

— Те i колан вöли мiјанлы!

Мi тенö важөн-нын корсам.

Кыз Пiла Пi—Сыктывкарыс. Белöј бандiт. Пыр чебоасöмөн өлiс да јöзöс агiврујтiс Совет

властам пашад. Уканыс гортас ветлывалiм шобомны да өз сурлы.

Боотiм под вiнтовку да нуiм арестујтны.

* * *

Олөм локмö. Öткымын јöз мi вылö лок понмоз пондiсны вiзöдны.

Сiктјассан Ревкомö лок јурјас вооны. Сыктывкатыдын кывсöны жежыд бандiтјас. Мажаын, Улланын да мукöдлаын местнöј јöзыс кыпöдчалоны. Мажаын мiлтсiо-нерсö арестујтöмаöс. Комбедса јуралысыс зiкөз-жö матöвоöма. Јöз дiнö петны-пö оз поз... Лок көјiн-кодöс став јöзыс...—

Серт, тајö кадö мiјан организацијаным прамеја-нын ыждiс—морт 50 саяс лоi.

Сыктывкарван ноль мортöс: менö, Маур Колöс, Чшов Прошкаос, да менсым вокöс Ванö Семö Микајлöс ыгтiсны Мажаö. Ревком-лөн ташöм приказ вöли:—„Тöдмавын ставсö да јуралысöс i мiлтсiјасö i став кыпöдчысјасö ваядны татчö“.

Кажiгөн Сыктывсö јi вывти-нин вужiм. Јiыс вазгö сöмын, бöрыс-лајкөн колö, пыр быгтö чöј паныд кајам. Зев вöли öпаснö, сöмын егö-жö тај вöјöј.

Пырим Комбедса јуралыс дiнö, öкурат 11 час војын.

— Оланныд-выланныд!

— Локтöј татчан...— повзöм гöлöсөн кыв вiзiс јуралыс да лöсöдалiс улöсјас—шојтчöј!...—

— Јуралысыс комбедас те лоан?..—

— да, ме...—

— Кушöм положеннö тiјан öиктын?—

— Тi-нö ескö мыј ветлад?...—

— Мi Сыктывкарсан... Лок-пö-тај положеннöыс тiјан да..—

— да, лок, лок. Öз поз јöз дiнö петны. Војын-кö суран—смерт. Мiлционер јiган саян. Ем-жö ескö öнiја воом јöз—ранiтчöм да вiкысјас... Öружiтöгыд он вермы дејствујтныд.

Локтан луно-жö көсјiм собраннö чукöртны, сöмын өз чукöрмы. Сесатскöјлы вöлөм шуалоны:

— Кушöм тајö скод вöчысјас!..—

— Орjöдлыны колö!...—

— Мед бурөн весасаны, а локөн тујсö адзасны.....—

Мөд луннас чорыда строніжі-
төмла лі міжанос орјодлөм вөсна
лі, скод чукөрміс.

Ыжыд шум. Керка стопаыс
зөһнас тіралө. Ошіңјас зілгөны
став сорныыс өтлаасө.

— М-м-м... А-а-а... О-о-о-о...

Пондылан виставны. Чутъ неуна
сувтыштаан. Бара-һин горөдасны.

— Шаң јөзсө ылөдлыны!...

— Оз ло сізі!...

— Озі!....

— Колө виңтовканысө мыр-
давны!...

— Вијавны.....

Пондісны мијан ылө артелөн
вувөдчавны. Зікөз матө воім.
Кутчөісны виңтовкаө...

Кујим пула лоі лезны. Лангыш-
тісны да сізі і лоө помавны,
сөмын тајө собраньөыс уна прө-
тивнікөс-жө і индіс... дас өзім
мортөс летчөдім Сыктывкарө.

* * *

Уж век содө. Колө быдтор
вөчны: Колө ассыным отрадны-
мөс ыжөдны. Сөрт, ескө морт
ветымын вөлі-һин да сіјө оз-на
тырмы некытчө. Колө быд пелөсө
разөдчыны да чорыда сөјстувјтны.

Бара пріказ: Менө, Мишө вокөс
да Петрө Пашө Степанөс ыстөны
Сыктыв катыд. Сөтісны пакет
Ревкомсан. Адресыс — Виңга,
Перевалову.

— Та ордө пакетсө сөтад.
Сіјө сөсө индас кытчө муннысө.—
Тази висталисны Ревкомсан.

Веж мороз. Керка сөтенјас рашка
кылөны. Трубајасөд кајө жежыд ру.
Војыс зік лун коф. Езыс төлыыс
ставсө ломчөдө. Ми вөрөдчим
кајны кујимөн. Перөменаөн котөр-
тышталам вөв бөрса. Вывті көзыд
да он вермы өтырышја додфын
пукавны. Соф сувным зіжгө, кок
шыјас зуртөны.

Воім Межадорө виңкодорөзыс
муніг кості дас кымын турун дод-
да паныд лоіны да морт вит квајт
гажа јура јөз. Јамщік вөлі біб
таладор помыс.

— Шојтчыны буді пыравны,—
шуө јамщік—Вөлыс муз коф-жө-а.

Пырім

— Виңа оланһыд!

— Шонтысыштны оз поз вө-
тө?...—Мелі гөлөсөн ме јуалі.

— Шонтысөј ескөи да...—
пач-костас виңөдліг мөз шыс--

Керканыс өд вывті көзыд... Көчәин
абу һи. Вердыны некторјөн оғ
вермы. Со сөмын сојам кыд сора
һаң.... Сувөдө-кө петад сөні
лушщө. Најөдөн ічөт пач ломтыөө
дај көзәиныс ем....

— Ладнө... Кынөмјас јона ез-
на сумаवны, кынмыны ег-на-жө зөв
јона кынмөј. Сөмын кі кынмыш-
тіс да пач дорлаһыд.

— Ічөт пач дорас лушщө, Пач-
черыс өд көзәид!....

Ме пыр казәлі да вашһиті јорт-
јаслы:

— Төлка өд аһыс... Пач костас
есіјө мыј?.. Прөста сувөдас оз
ысты.

— Аһө, тәһи-жө мыј пелөсәс?...

— Суу-ур.... Көчәјіныслаы ас
комыө һымлун да...—сөмын чужө-
мыс гөрд лөз лөдө.

— Сур і ем.—Штыкөн бертов-
ті вөвтсө да.. сур і петкөдліс.
Чутъ гащ ег уө, самөкур шом дукыс
һырө чашкөбтіс-да.

Недыр шонтысөм бөрын петімр
Ошің улын пон свадба. Самөку-
шом дорын пірујтөны. Сөні омла
лөны, пурсөны. Оғи пон увлаң
јурөн лымјас пырөма. Мөд водөма
гащ. Гаща скамја мөз кокјассө
ылө лепталама. Којмөд ас бөж
бөрсаыс шаркјө бергалө. Кутны

Лежневөј туј стрөбітысјас—ударныкјас (Виңин вөрпромхоз) пілітөны пу релс

көсү да оз су. Сесса зев чорыда уеі. Јона і еералім.

Бара воэо.....

Перевалов ордө воім пемыдөн-нын.

— Вот теныд пакет...

Косавліс да лыддіс

— Но, ті ташөмјасыс?..

— да, мі...

Перевалов ордын узім. Аскінас нөлөн бара воэо.

— Вот мыј,—Віставлө Перевалов.—Міжанлы лоө кајны Леткаөз. Сені положенно лок. Вөралыөјас казавлөмаөс, вөрас-пө емөс кушөмкө бандітјас, сөмын оз бура віставны. Тані-пө олыөјас некод абу ні вөралыөјас абуөс, а туј олед-пө зев уна ем... Міжанлы ковмас најөс корсны... Ті лоад менам руководство улын...

Леткаын

— Товарыш! көн-нө комбедса јуралыөылөн керкаыс? — јуалис Перевалов туј куза муные мортлыс.

— Тасаң коймөд керкаыс — вескыд вылад.

Вөв сувтөдім өшің улас, Мішө пыріс јуралыс өрдө. Ег-на удітөј чігарка гартыштың бөр петіс.

— Комбедас-пө....

Мунім, өзөсыс томана.

— Көн, чөрт јылас сіјө ветлө? — Овілаө ветлім, мөдлаө — некыс ез сур. Јуалам јөзлыс да шуасны:

— Горшсө көн-кө бара пож-јалө...

— Сылөн өд сіјө і ужыс да...

Бөр мунім јуралыс ордө.

— Көзаяка! көні көзанынд?!...

— Оз-өмөј занімајтчы?...

Вывса Паскөмјас пөртчалім. Көзаяка вајіс пызан вылө нөл көвдумкод һаң. Корка вылас мө-лөн өшјөма кыдјыс. Вөв вердан ворсыс азылі һаң торјас да зік-жө сешөмі, бура-кө вөв һаң.

— Гојыштөј, гөвтіөдны сесса немторјөн ог верлы.

— Оз-на ков — шуіс Петро Пашө Степан.

Сор вылас паскыд пөв вылын пызан дөраөн вевтөма шаңгајас...

Пемдыны кутіс. Көзаяка біасіс өвеклөтөм пјавілінејнөј лампаө.

— Мај-ј-т-рен... — Ошің улын кыліс гөлөс — Восты-ы-ы...

Воіс јуралыс зік мөлөкод. Зырым і дул өтлаөөма. Кок јы-

лас оз өшјы, бытө морттө төв төвөдө.

Аскінас корім кык вөралысөс, кодјас азывлөмаөс вөраса бан-дітјаслыс туј еледнысө.

— Ті, төварышјас, вөравлін-нынд?..

— Вөравлім.

— Пышјалыөјасөс казавлід?

— Аснысө егөј, кушөмкө лампа тујјас казавлім.

— Ылыно тасаң сетчөз?

— Верст кыз.

— Аски југдан дор мед вөлід тані. Міжанөс лоө катөдны сетчөз...

* * *

Парма. Кыз козјасыс уна војја кіјаснас да аслас куз тушананыс јенежсө көсјөны сузөдны. Ові куз, куз, мөд сыыс куз. Ставныс ловјаөс. Вој төлыс норініка сор-нітөдө да копөдлө. Туктајассө шыблалө міжан вылө. Мунамөј квајтөн паскыд-код сөртаса тујөд. Тајө тујөдыс буракө турунјас ылі візјасыс вајалөны.

— Ылыно-нын казавлөм тујвез-өзыд? — јуалис Перевалов Максім-лыс.

— Верст кык — јурсө бөрө бер-гөдлөмөн шыапкіс да нөшта сод-тіс: — Тајө Вөрјусө вужам да ков-мас сувтны лыз вылө.

Ју вујім. Кајім Керөссө да туј зікөз помасіс, кодкө зев-нын важөн өтчыд прөјдітлөма доддөн да зікөз тырөма. Ставным сувтім лыз вылө.

— Вот тајө тујелөдыс і ем. Тані вөралыөјас абуөс некод. Ог төдөј кушөм јөз таті ветлөны.

Выл ветлөм туј. Збыл кодјаскө олөмаөс. Кушөмкө кык кока звер-јас...

— Вот мыј јортјас — тујелөд вылө сувтім кышө да Перевалов пондіс віставлыны — Тіјө ставныд вінтовкајастө лөсөдалөј наізготов-ку, случајнө паныд лоөны..... Міжанлы ковмас мунны чөптөн. Ме пыр муна тајө тујелөдөдыс, а мукөдјаслы бокті — мед сөмын мө-да-мөдөс өгөј воштөј.

Мунам і мунам воэо. Тујелөд пыр пөшчө візјас пөлөн летчөдіс.

— Төваріш! — горөдіс Перевалов, — тујыд воші!.. Отарө ні мө-дарө оз мун. Воіс пом. Нөшта мунамөј тајө направлөһөөн. Гашкө кодлыкө бөр сурас!

Мучтөз мунім. Заводітіс пемды-

ны. Кокјас воэө омөла-һын вөс-ковтөны. Ег суөј. Лоі важынык, віз вывса пуктысыөјас пывсанын узыны.

Збыл кушөмкө војтыр вөвлө-маөс тані. Татчөз воігөн кујмлаө туј еледыс вошлі. Төлкаөс өд војтырыд вөлөмны. Шөкыджык вөра-һныд воас да пырі еледсө воштасны. Шөкыд інтыд пуы-пуө четчалөны. Муніг мозыс.

Сотөмаөс віз пывсан дај кык турун зорөд.

Аскінас, мыјөн пондіс лөз төд-чыны — бара воэө... Суым өд.

Ју јылөзыс пыр катөдіс туј еледыд. Ылысаң-на казалим: муртса пывсаныслөн јурыс тыдыш-тө ломтысгад сөдасөма вевт выв-са лымыс да...

Пырім-кык морт зев чөскыда узөны. Стенас ошалө кык піш-щал. Пызан вылас шыд пуан пөрт. Паңјас да кос һаң. Пызан улас выј тујіс. Садмісны. Мі револьверјас чургөдім налы паныд Најө сувтісны, кіјассө лепталіс-ны.

— За что товаришы?... — пов-чөм гөлөсөн өвіыс саркнітіс ро-чөн.

— Мыыс-нө, мыыс?... —

— Вај пастасөј!.....

Өружө кыкнанысыс босталим. Озөс дорө сувтөдім часөвөј. Дө-рөм гачсө і сапөгсө пөртчөда-лім.

— Көні документыд?...

— Абу.

— Кыз абу, вај вістав!...

— Мі вөралыөјас.....

Гөгөр бушјім. Нар увөыс суріс пыз мешөк, јаз туіс. Пыз мешөк-сыс суріс кык наган. Документ-јасыс сурісны дөрөм увтысыс. Шөщ ськөд суріс спісок, кодјас-өс најө вербујтөмаөс. Чув-кө-пө жежыдјас пондасны локны мед вөлід дасөс. Зев ескөн інтерес-нө вөлі гіжны кушөм жежыд бан-дакөд вөлөм өвјаз кутөны да ог помһыт.

Јежыдјас волігөн

1919 во. Ар. Кывоіс Војывысаң Удорапыр жежыдјас локтөм јылыс. Сыктывкарын став јөзыс шызіс...

Мыј вөлі өіла том комсомолец-јасөс да коммунистјасөс Ревком мөдөдіс фронт вылө. Сөмын колі

міжанкоў слабінік вісьце жэзяс да мукд.

Командіроў мунёма Прокушев јорт. Фронтоан регыд воіс лок јубр. Прокушев-пё став команданас здајтчома. Жеждјас-пё бордја моз локтоны талањ. Віјалёны-пё коммуністјасёс.

Ме кор тајёс кывлі пыр і котёрті Мікајлёјасё.

— Но, мыј Мікајлё?...—Прокушев зоннас здајтчома. Жеждјас-пё Удора пыр локтоны талањ.

Тај мі морт даскык ас костын сорыгіт да Човјё шуімөј востыны фронт. Сёмын ез удајтчы. Ревкомё мунім да өтї вїнтовка сёмын колёма. Забојев (Војеннөј комісарын сїјө вөлі) шуө:

Колёкө пістуннөј піщаљасөн сувтлөј вермаснытө, а міјан со сёмын, өтї затвортөм вїнтовка.

Кык лун мыгт козувкот моз Сыктывкар шығис. Гөгөр звөн пондіс брунғыны.

— Жеждјас, Жеждјас!....

Міліціја вөлі өступајтөма-нын. Ме сек шөрө возө, сїјө војнас өкурат, вывтї јона віємі. Кокөј кражкоў пыктис. Ошїн улө петалї да көт сїнтө ен восты, а пелтө көт вөлі өрөд:

— Е-е-е... Коммуністјас. Паскыд тоштө векнөдласны.—Тајї ме вылө елтчөны озыржык јөзыд—дыр-нын ідевајтчїд јөз вылас.

Воісны Міша да Öрїн Прокө Степан.

— Кодарөкө сетчыны. Регыд пырасны татчө.

Кола вөв доддаліс да міјанөс кыкис Вьлгортөз. Вьлгортөан Лөзымөз катөдісны кїнулөд кутөмөн кык морт костын. Лөзымсањ дадфын да вөв додфын кајї Вічїнөз. Вічїнын, Мітушїнеіктын, Мішө-пі Іванын муртса удтїм шад јуны. Педө Јогор воіс да шуїс:

— Тї-нө век-на танөеј. Чуклөмсањ Мітушовјас, (жеждјас) петөмаөс.... Мі вөр пыр вескыда кајїм Чукаыбө. Сес сурї вөла вөвнад кајїм Зануллеөз Сенї олім кык лун. Век вїсталөны:

— Регыд гөрдјас воасны...

Пурыбын лун олім да воісны гөрдјас. Том јөзөс чукөрталїсны да востїсны Чукаыбын фронт. Сөмын мем ез-нын удајтчыв. Вісөм понда ег вермы петавны фронт вылас.

Ван Мод.

АЛЕКСАНДР ЖАРОВ

Александр Жаров—пролетарскөј роч поет. Октабр төлысө тыріс дас во сїјө гіжан ужлы. Жаров, некымын пролетарскөј роч поетјаскөд өтвылыс, дасво сајын чорыда сувтїс паныд војеннөј коммунізм дырса „Кузњеч“ поетјаслы. „Кузњеч“ поетјас схематїзмлы, революціја јылыс общөј кывјасөн сылөмлы Жаров да мукөд поетјас (Безыменскөј да с. в.) вадїсісны революціоннөј кыпыдлун діно тај јөзлыс збојлун, революціја јылыс конкретнөј торјас пыр сылөм.

Комсомолскөј поетлөн дасвоа уж, дерт, абу-на јубїлеј. Сїјө сөмын-на творческөј тујпом. Жаровлөн творческөј ужыс возын-на.

Александр Жаров—комсомолскөј поет. Ез весшөрө сїјө дасвоа ужсө арталїгөн ас јывөыс шу:

„С вами, в вас
Мой верный путь отыскан,
Что к высотам партии привел...
Каждой песни,
Молодежи близкой,
Каждой капли
Крови большевистской
Я тебе обязан,
Комсомол“.

Танї Александр Жаров ачыс ставнас. Сїјө комсомолкөд быдміс, ужалїс, тышкаөіс, воіс „к высотам пар-

тии“. Комсомол тујдөмөн Жаров лоїс пролетарскөј поетөн, комсомолскөј поетөн. Жаров гіжө талунја лун јылыс, талунја мөгјас јылыс, комсомол јылыс, комсомол уж јылыс.

дас во сајын Жаров көтї сувтїс паныд схематїзмлы, ачыс аслас творчествөын сїјө схематїзмсыс ез-намын. Сїјө Жаровлөн медтырмытөмтор творчествөас. Семјан Беднөј Жаровөс чолөмалан кывбурын гіжіс:

„Ты был доселе резвым Сашей,
Серьезным мужем стать пора.
Сильны мы в творчестве
не стороной народной.
Наш творческий Парнас—рабочая
среда.“

Поменьше лихости эстрадной,
Побольше строгого, упорного
труда“

Чорыд, упорнөј ужыс Жаровлөн абу. Міровозреннө кыпөдөмын, гіжөд-јаслыс ідејнөкөсө кыпөдөмын—туј Жаровлөн. І сїјө тујдө Жаров мунас. Сы вылө сылөн ем велөдыс—парвіла да комсомол, рабочөј класслөн авангард, кодї ужалө Маркс да Ленин велөдөм серї.

Чолөм пролетарскөј, комсомолскөј поет Жаровлы пролетарскөј комї гіжыөјассањ, асыс дасвоа творческөј тујсө арталїгөн.

Ізјур Іван

Бесалды „Тыбу“ жу (Визин район)

Вотчина јуклөм

„Важ олөм“ гиждыс отрывок

РЕДАКЦИЈАҒАҢ

Октябрса революција сетіс крестаналы му помещікјаслыс, манастырјаслыс да кулакјаслыс. Октябрса революцијабз візму гөгөр мунліс тыш гөла да шөр-кода олысјаслөн кулакјаскөд да помещікјаскөд. Му гөгөр муніс крестаналөн классјас вьлө торјалөм. Сы вөсна гөгөрвоа-гна—революциябзса сикт јылыс іжігөн медьжыдтор віз му вөс-

на тыш. Сіјөс гижыс-жө колө, медым гөгөрвоны крестаналыс расслојеннө, медым петкөдлыны кызі революциябз сикт вөлі мунө капиталистическөј туј куза, коді вәјөдө унжык крестанасө гөлмөмө, корысө пөрөмө, а некымыныс озырмөмө да гөл јөз ішцөт вьлын олөмө.

П. доронілөн віст „Вотчина јуклөм“ та јылыс і висталө, тајөс петкөдлө.

Луд вьлын келдөдөма өтава, оз бурмы сөләм мөсјаслөн кокув вердасөн, зыртөны зорөдјөр-пазөд ты. Мујөрјас брөтөма, чавізө—суы да колтагыс рекмөма пас-тала. Ҳекымын вөвтөмлөн емөс-на чумалјас, но сіјө тајө лунјасө термөдөнны течасө. Кылө рыныш-дук асывсаң рытөз. Лунтыр чап-дубеч кылө: таті-маті... Таті-маті... Кольсжык војтыр картупел-галап-ка пыртлөны град вьлыс. Арлаңө погодда прамөја катовтіс, сөмын куз зерјас ез-на тај талавны. Сук кымөр зумыша вьлшасіс, повзөд-чис вьвданын, но төв раді повод-да ез вермы вежыны регыдөн.

Понјаслөн нырісыс медјона аршомтө төдө, оз овсы горт дорын гөжга мөз, увтөны—тавгөны лун-лун вөрваын.

Вөралыс војтырлөн термасөө кыјсыны вөрө петны. Сөмын гортса ужјас неуна нұжалісны.

І д течас вьвсаң Паш Ваңлы шыасіс Козлов Вас:

— Но, Ваң сәд, кор-нө вөрад-тө? Семен лун-өд кол-нын, зві-жеңнө матысөмө. Таво ногыссө ура во: колјас козпујасө номмын-да өшјөма,

— Ог төд, Вас таво... вөралөм-јас лөб-нын тыдалө шыбытны. Кокјасөн слаб да-і сінјасөј бырі. Ур вьлад өчкіөн он пет. Одвакө таво вөрад петалыс лөа. Піјан-кө мыјкө оз вөравны. Гашкө леч туј-јасө вузавны лөб-да... Матајчі ме тајө олөмнас. Гашкө Богословө піјанөс ыстыны. А те-нө регыд мөдөдчан? Те, Вас вок, вөскре-сенна бөрјасөз ең вөрзы. „Видла-сөм“ јывсыд колө орөдчыны. Нөшта скөд чукөртлам вөскресен-наас.

— Ме ог төд, Ваң сәд, лө-ө кушөмкө пөмза. Арбыд скөдујтам, а төлк абу. Мыјнө мјјан војтырөн артмас: ставөн Вежовлыс кок бөр-сө нулөны, лөбө унжыкыс вотчі-нанас тырөма.

— Кыз ог вермө? Вермам-лі, ог-лі—сен аңзам. Мутөг овны оз поз. Од, даскујим во вьдласөм-вештаөм ез вөв. Тенад кыкөн вотчинатөм, менам—кујимөн. Тајө абу теа-меалөн өтнанымлөн делө.

Скөра зеркнөтіс Паш Ваң:

— А век өті лөө, Ваң сәд, жын вөлөстыс Вежов вөжжі улын кор. Кыз лыотасны прөтив мунны Вежовлы? А Вежовлы да мукөдлы

оз пыр, а петö вöтчинис, вöт мижла оз арты немтор. Мукöдыс со чöв олоны, а ми сöмын горзам, сижөн мижас Вежовјас јрöны. Со Тим Миш ми моз-жö скöдјас вылын мыгчасö да коксö чегöма Виттор Сењкин пурјасанинын. Вежовыдöн винаыд тырмас. Лубöј мортс, код былö лöгыс петö, ас гөл мортлы-жö и нöјтöдас. Помнитан Лудик Вагтö, покојникöс, кодкö струбаö сујс вескыда шуöмла. Ферт, Вежов кынзи сижö некöд ез вöч ..

Паш Ваң бара торкис:

— Вижöмыс-вачкöмыс нинöм повны. Виттор Сењкин ме былö размöд ускöдчылис-жö-нин, ковмаскö и Сењöс уберитам. Некымын морт ради мирöн ог мöдö пöгбajтны. Ок ескö мижан Јогор вок-кö гортын да ловја вöли, таз скöд вылад нырјастö ез зев лептавын. I Виттор Сењјасыд ескö ез шенаоны кулакјасöн. Помнитан, возза видла-сигас шуис урадникыды муис-пö мижан, мирöн, а старшиналы да урадниклы некущöм фела абу, колöкö мед пукалоны да кывзöны, окота-кö. А урадникыд кор кутис шенасны кулакјаснас, клеснитис нырвомас урадникыды—кујим пинь четчыштис пызан улö... Жагöдисны тај, сволочјасыд,—шога помалис Ваң.

— Мыјнö, збылыс Јогортö кулöмөн нимöдöны?

— Кöнкö пересылынöј турмаын надзиравательсылы вачкöмыс лычöмаöс. Ек, жал мортис, прöста воши ас збојлунас. Вескыд би вöли мортис. Правда сертыд ез повзыв... Нöрысса лудик Микол воöма, öвiлаын турмаас пукалöма Јогоркöд.

— Сизкö скöдöзис колö öвi-мöдкöд сорнитавны—асколаст тöл-кујтышты. Сытöг мижан бара гөл-јöзыс озырлаң „керавны“ мöдасны скöд вылад—

Вöскресеньяб асыввоған скö-дүтöны правленьö килчö дорын. Скöдöзис-на зыкö воисны; јурјас пыркöдöны, мајöг чегјöдлыны мö-дисны, кывны кутис скöрмöм, чирöм гөлöсјас. Мувиз видлаалöм-вешталöм—выжыд дела, быдсөнöс вöрзöдö, дојдö. Медса вöјдöр зыкö воисны катыд помса да кывтыд помса. Катыд помсалöн выл виз абу öткöд, Кывтыд помса ректасаöсжык. Сижөн Катыд помса јонжыка и гор-зисны:

— Ти став ју јывјассö сывјалин-ныд став бур ректассö. А мижаны Пармаö кај... душалам став рек-тассö, либö навöлök пöскöтина ми пощам визјас вылö...

Кывтыд помса сиз жö сöлисны катыдса вылö:

— Наволок-кö пощны, скöтыд мыј мöдас сојны? Ог сетöј наво-лок пощны. Пощад—чирсјöдлам пощöснытö...

— Ми јурнытö чирсјöдлам тижан-сыныд. Визтöг овны ог мöдö...

Самöј килчö дорын медвозын пукалоны „буштуканјас“: Вежов, даң Ваң, Савö Гидöр да морт квајт кымын нöшта. Најö чöволис-ны, сорныö ез пансыны. Сöмын јöз пыцкын тöлкажык сорны панис Козлов Вас:

— Кызылöј, вокјас, прöста јир-сам, пом-на-пом јукаам. Шуанныд, кывтыд помсалöн ректас уна...

— Уна, уна... — горштырыс некымынөн равöстисны.

— Вернö, гашкö кодлöнкö и уна, а ми кывтыд помса-жö да ректас

оз вöдичы... Ректасјас емöс код-јаслöнкö. Колö видлавын-вештавын. Саскык во-нин возза видласöмлы. Вот тан шуам ставөн „видлавын“ виз-му таво арын. Став важжык ректасјас душалам. А наволок пöскöтинаыс вундыны оз пощ. Збы-лыс скöттö некытчö лöö лезнытö сек.

Быгвöкö јемјылындöс лоины буш-туканјас. Мед первой гөрöдис даң Ваң:

— Табакыд дубалö, другö, рек-тастö душавнытö. Ми ректысiм, а те баба дорад шонтысiн да бöл-банјасöс вöчалин... Сесса и јöз ректасјасö гыжјасан.

— Те јона ректысiн; трасича... Кодкö ректис, сöмын ен те. Горш-тö кыскалан!.. — Кодкö равöстис даң Ваң вылö.

Старшина дыр кыјöдис кор гөлöс асыс лезны да медбöрын пызанö камöдöмөн заводитис:

— Кыланныд.. тырмас горшјас паскöдлыны да пинь кеслывы. Та јылыс раз дас скöдүтим-нин. Ас-

Лöзымса ударнöј бригадын бригадир Максимов Петыр. Бригада таво-нин бөстис премја 350 шайт, ужалöны Пажгиса вöручастокык.

выд-жэ дыр шуанныд, відлаоны-пэ оз ков. Но і мыіла сесса чукэртчыны? Ме ногэп-кэ...

— Сіјэ те ногэп да Вежовјас ногэп... Мі ногэп—абу... даскык во відласывтэм. Тіјан асланыд горшныд тыр, сіјэп таік і горзанныд...—горэдіс кодкэ.

— Молчат! Ме власт... Асныд бэріпныд... Вот і кывзэј мыј шуэны.

Сіјэ-жэ гэлэсыс резэбтіс:

— Kod мор тенэ бэріјас?

— Ачыд јуктасэмэпн пукоіпн...

— Тенэ Вежов да кык ведра віна старшінаад бэріісны, а ег мі...

Старшіна бара мэдіс кулакэпн крапэдыпн пызанэп:

— Таэ оз ло! Асланыд-жэ пріговор ем, мыј відласны оз ков. Оз і ло. Бунтујтны да горзыны нінэм. Верманныд разэдчыны, та јылыс-кэ сэмьн...

Скод бара мэдіс равзыны,— матэпн чегны:

— Kod сіјэ пріговорсэ кырымаліс? Кымын кырым? Сура прачнык лунэ оз кырымэдыны пріговорјассэ. Тэданнныд, кор војтырыд лышкыд кырым вылад.

— Јукаам став візму вылыс... Став ректасэ „душалам“.

— Мыј нэ, вотчінатэп мэдам овны?., Кык-кујіпэпн вотчінатэмэс семјан. Најэс мыјэпн вердам?..

— Правіліпн... сэрвітісны медбур візмусэ да өні пыкэбны, сволочјас...

— Мыјла старшіна кын став медбур візјасыс? Тэдам...

Сувтіс пісар Ласэј кілчэ вылэ јэзэс элэдыны:

— Мыјкэ ызганныд; У-у-у да у-у-у мэсјас моз... Колэ прамэја сорытны, колэ оз.

Сар вылын кыв песны эз сетны.

— Колэ оз, сіјэп, со, і локтіпн... А те чэв ов да гіж... Тенэ гіжны пукоэдыма, а не горзыны.

Недыр жежлэ скэдыс горзэм помыштіс Паш Ван:

— Вернэ, војјас, вернэ сорытанныд... Кодлэпн горшыс тыр, сылы сэмьн вотчіна відласэм оз ков. Ігэ Васэ да Семэ—гэпн јэзјас, а озырјас дор-жэ керасэны, петэ вотчінаныс-да... Колэ міјан выл пріговор вэчны відласэм јылыс. Медым челафлы і бабалы вэлі тыр вотчінаэпн јукэма. Сешэм закон абу. Мі сіјэс аоным важы-

сап кыскам, мед бабајаслы жыпн вотчіна—пај, а поснэ уловлы пај чэвэртэпн. Мукэд семјас ставыс баба лібэ челаф, сек најэ мыјэпн пэтасны?..

— Менам, пакэстыд, воыс-воэпн нывјасэпн сэвтэ. Понјэс моз дубіта да век өтэ... мытчыс гэлэс.

— І менам ставыс бабјэј да челаф. Ізјэп најэс ог верд... Челафдыс медјона нантэ кыскалэны, —Содтісны артелсап.

Паш Ван воэп мэдіс:

— Челафэныс кэпн коркэ воэп морт лэб, бымасны да. Но-эд најэс бымытэзныс вердыны колэ. А кымын гырысыс өні тырпајтэмыс ем? Даскык вонад мыјкэ буракэ вежыштіс-нын... Ставсэ відлаам да стэчајтам вылпэв... „Чэвэртныкјасэс“ да „пэлэвныкјасэс“ бырэдам, душтэм вотчіна Вежовјаслыс душалам. Менсым ректасјас, муртса кыч во тырі, душалісны воэпа відласіпн. А Јепім Гідэрлэпн да дапн Ванлэпн ректасјасныс ежвадорын молыдэс, ректывлэма со во сајын гашкэ, да өнэз-на ректасыпн век... Мыјла сіјэ сізі? Сіјэп, мыј Гідэп да Ван быд відласіпн асныс стэчајтчыс-јас. Гідэрлэпн вінаыс тырмэ быдлаэ. Вэла, шуам, міјан, баріпэс ог тэдэ. Мірыс міјан баріныс баріпн. Асным аснымэс сојам.

Буштуканјас четчавны мэдісны бара.

— Горшныд пэтэ, јэз візму вылэ усласэмыс, нырныд шэчалаэ.

— Ректыс ачыд, ешажык бабавыкэд шонтыс...

Јепім давэ кулакэпн чішнітіс Гідэп ныр увті.

— Мыј тајэ лэі? Арестујта ставсэ. Турмаын сіста...

Скэртэм војтыр адзісны тэксэ, мэдісны пэвсавны Гідэпэс да данэс. Этэ-мэд пондісны усэм вылэ талавны Віттор Сеңсы. Кодкэ старшіналы сіндорас „гэсначаліс“. Тэкэвэ кэстті кіјасэ сураліны пошјас, палічјас. Вежов да старшіна пісаркэд правлэньнэ томласісны да караул горзыны мэдісны. Сінлапнытэм кэста лыбіс прамэј војна. Паш Ванлы кодкэ „буштуканјас“ пэвсыс зорјэпн јурвомэпн ковэбтіс саф быртэзныс. Јармэпн јэз правлэньнэ кілчэ вылэ кайны мэдісны:

— Павэдэ эчэссэ... Пісарсэ і

старшінасэ татчэ кыскэј, талалам кок улыпн...

— Кушэпн-нэ тајэ закон? Лэвја вылыс кунымэс кулыны мэдісны.

Мед первој мытчыс Козлов Вас:

— Еј, ті, мыј нэ мэдіпныд вэчны? Еновтэ Віттор Сеңсы... Кувтэзныс гындіпныд... Тајэ-эд бунт лэб. Етатчэз ог-жэ воштысэ... Ставнымэс тас Сібыр пэдэсэз тукнітасны. Смотри, мед воэпн эз вэв бушутэма. Парсаыштіс і олас... Выпн прэста лэзны тырмас уна вын-на ковмас...

Горзэјас бэрын раммыштісны, сесса бара равзыны мэдісны:

— Мі ог бунтујтчэ, а правда корсам. Віттор Сеңлы важэпн тајэ туј вэлі. Дэзмім лун-лун пэстэја скэдујтны.

— Сабріјас сотам Вежовјаслыс, відласэмкэ оз ло...

— Кэпн мед генерал-губернатор воас, правда воэпн ог повэчэ...

Козлов Вас бара лантэдіс:

— дурдэј, тазі лад оз бост. Тајэ карапужітчымыс өтэ мэд турма пелэстэпн өні-нын ог мынэ... Бостамэ мэднэпн: чорыджыка старшінасэ топэдлам да выл пріговор відласэмыс вэчам, а сен сесса адзам...

Јэз раммыштісны. Чукэстісны старшінасэ, старшіна да пісар ды эз лыстны петны јіган сајыс. Мед бэрын бара скэпн нуэдны бостэісны. Зев небыд гэлэсэпн мэдэдчыс старшіна:

— Но мыјнэ тікэд вэчан сесса? Кыч шуанныд сізі і олас... фэрт, ескэ не по законужык-да... Нашалствэпн тас...

Скэдујтысјас шэкнітэдісны старшінасэ:

— дурды повэдчынытэ... Мырјэпн повэдлан? Тен мыј мір шуэсізік і вэч, а ен асногыд кыскы. Косавлы важ пріговорсэ да тан-жэ вылэс вэчам...

— Вылэс, вылэс... Мед пэлэвныкјас не чэвэртныкјас эз вэвны. Челафлы і бабалы—ставлы вотчіна пај этмында мед вэлі. Вот і ставыс...

Старшіна чукрасэмэпн косавліс важ пріговор. Буштуканјас пінэ куртчэмэпн пукалісны, дізвізісны.

Воісны мершцікјас да стэчајтчысјасэс бэріпэпн. Старшіна пырыпн-пыр туврыштіс дапн Ванэс,

Gidörös da Lavöj писарös. Сöмын скод бара равöстис:

— Олас. Дыр-нын најö мерайт-чисны... Мед бабайас днас мерайт-чöны. Уна-нин горшнысö тыртис-ны...

Бöрjisны мершцикясö: Козлов Васöс, Паш Ваңöс, давöс да јешцö кујим мортöс. Скод вылыс мунигөн мужикяс тилкјалисны:

— Көв нырвомјас гырöстим, а правда корсим.., Виттор Генлы төлк суыштим јура...

— Мыј величйтчаннЫд, idо-јас? Мыјкö тај вывти гыргöмöс лоиннЫд. Kod киөн ректасјастö ректöма? Абу јöз киөн? Ми, дыш-јасыс, сijöс ректалим да мјан баг-јасным.

— Оз ло, оз ло сiз. — Горзисны буштуканјас, — закон сецöм абу...

Вот i Вежов килчö пос вылö кајис, пызан дорсаң мöдис небы-динзика:

— Прöста, вокјас, öзјам порок моз. Асным ми тан төлк лöсöды-сыс. Ставыс ас кын, помещцик-јасöс ог төдö. Во-мöд колö-на вит-чывны видласöмыс. Частö видла-сöмöй му изгармö. Видласöм вöз-вылын ме му ог кујöдав, да те он кујöдав... Öви во да мöд во... Квайтчан да муид сүтö оз вај... Вот кушöм... Тан ме вiзöда да ставыс чöв олöны, а Козлов Вас, Паш Ваң да мукöд некымын мортјас сöмын горзöны. Ми налыс вермам тупкыны выжид гөлöсјассö. А му торјöдлыны да пелјöдлыны ог жалајтö. Со прамöј војтырыс чöв олöны. — Индис Виттор Ген вы-лö. — Некымынөн сöмын равзöны.

Но скод Вежовлыс мелi сорни вевтис.

— Ми ставным равзам, а оз

Козлов Вас... Мувиз колö. Сijö i омöл, мыј помещцикјаслыс плев көр ог төдö. Прамöјöсжык еокөн вöлим сек, — торкис Козлов Вас.

— Нинöм тан сывны... Мун стојка сајад да бабайдылы сыв...

— Косавлö важ приговор да вылöс карам.., Виттор Генјас — вылö ми ог вiзöдöј. Сija, ферт“ телан синас, румкаасаннЫд-да килчö пос помсаң шыасис Јепрем Степан.

Виттор сек ез терпит килчö пос вылö чвиркнитис:

— Мыј менö кыскаланнЫд? Менам нинöм абу — вiз ни му, да ог тај горзы...

Kodкö серöктис:

— Ted-нö мыј вотчинасыс, чимö-горлы, јуан да картјалан-жö-öд. Пöт тај Вежов друг ordad.

Ген зев скöрыс вiзöдлiс гор-зыс, вылö да пинөн варчкöбтис. Ставөн лагтисны: төдöны, мыј Генö — звер, ердын-кö да сад јурөн оз вермы — кодјурөн мыјкö да мыј-кö вöчас.

Ген нöшта јармöдчiс Вежов кывјасыс:

— Бок выланнЫд узиннЫд... гыжјасинИд... Öни сесса кынöм-нЫд чукрјалö. Јöз вiзму вылö уела-саннЫд. Ректöј, вöрыс тај уна, мајбыр, скöтлы i јöзлы тырмац!

I мöдис, i мöдис, öтiкöс да мö-дöс, лок баба моз, сöрны да укö-райтчыны, некод оз лыет дугöд-ны. Буштуканјас сöмын нумја-лöны да дакајтöны ас костас,

— Сiз сiз, Ген... јешцö чо-рыда'..

Друг јöз пыцкыс килчö дорö мытчысис Јепим давö, Ген вылö ез вiзöд ачыс.

— Те-нö дырö кутан јöз вылас вешитчыны? Тан кыскасыс нывјас

ген чукöртчисны? Тенад местаыд Гiбырын да турма пыдöсын. Кы-мын мортöс вiјин, арестант...

Клеснитис чужöм вомöныс мыј сiламыс, сöмын пуркмуви Генä да öви пiң вiрсорөн сöлыштис муö.

Пырыс-пыр-жö сапöг гөлöныс кыскис пурт да мöдис четчыны.

— А, те пурта, арестант, вет-лан... Сiз-кö, вот јешцö...

Кыкыс чужiс четгiгөн Генлы кынöмас. Ген плавнитчiс да пел-ласны мöдис. Јепим давöлы бöр-вывсаң öшјисны јурөiö буштукан чукöрыс даң Ваң да Савö Gidör, чашјыны мöдисны.

Скöрмöм старшина равзис:

Сöмын Вежов мöдногөн төлкуј-тис буштуканјас пöвсын:

— Он дыр шонтысö, сволоч-јас... Вiзöдлам, кодi кодöс вермас А мершцикясöс Гiбыр пыдöс ме-райтны тукнитам...

Зев регыд келжö правда сурлi мужикјаслы.

Мöдлун асыввозын нöйтöмыс кулi Виттор Ген. Мöдлуннас-жö воiс iсправник дас салдатөн.

дас бујанöс, буштуканјас индöм серти, розгаалисны правленнö кил-чö дорын. А Козлов Васöс, Паш Ваңöс да давöс сöлöм бурмытöз нöйтöм бöрын станöвöј дорын шöк-тис кiјасöд да кокјасöд дорны да нуисны карö.

Мунöны јур öшöдöмөн кујим морт, кiјас i кокјас дорöма, чужöм-јас пыктöмаöс нöйтöмла Медбөр-јасыс горт вылö вiзöдлiс Козлов Вас:

— Ек-ма!.. Ез удайтчы таво вöравны... А урыс, сöлаыс вöрас мыјта таво...

С У З Ö Д Ö Ј

НЗЖ Коми
1-1

ХУДОЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА
КОМИ ЖУРНАЛ

„УДАРНІК“

ЛЕЗОНЫ ВКП (б) ОК-лөн КУЛТПРОП да КАПП.
ПЕТО БЫД ТÖЛЫГЫН КЫКЫГ

„УДАРНІК“ журнал петкөдлө Коми муын, Војвыв крајын да СССР-ын социализм строитом, төдмөдө пролетарскөй роч да коми художествоа литератураөн, тышкасө классөвөй врагаскөд да најө агентјаскөд парвја генералнөй тувиз вöсна, нуөдө кес парвја натсiоналнөй политикаыс кежласөмкөд, великодержавнөй шовинизмкөд да меставывса натсiонализмкөд.

„УДАРНІК“ велөдө да быдтө том выль гижыясөс. „УДАРНІК“-ын печатајтооны вистјас, кывбурјас, очеркјас пролетарскөй коми гижыясөслөн.

Быд ударниклы, вөрлезыслы, колхозниклы колө сузөдны „УДАРНІК“ дај гижны сетчө аслыныс, кызј тышкасөны најө асланыс участоканыс промфинплан тыртөм вöсна, социалистическөй строительство вöсна.

СУЗÖДАН ДОН:

1 тöлыс кежлө — 30 ур	6 тöлыс кежлө — 1 ш. 80 ур
3 тöлыс кежлө — 90 ур	12 тöлыс кежлө — 3 ш. 60 ур

Сузөдны поçө поштөвөй быд отфеленнөыс.

